

Natuurinventarisaties Wilmkebreek 2017

vogels, planten en waterbeestjes

Vereniging tot Behoud van de Wilmkebreekpolder

januari 2018

Natuurinventarisaties Wilmkebreek 2017

vogels, planten, en waterbeestjes

De natuurinventarisaties in de Wilmkebreekpolder van 2017 zijn uitgevoerd door de Commissie Natuur van de Vereniging tot Behoud van de Wilmkebreekpolder.

Leden van de Commissie Natuur:

Nynke de Vries
Marina Roosebeek
Marja van Nieuwkoop
Tom Jongeling
Henk van Alst

Samenvatting

Sinds 2011 worden in de Wilmkebreekpolder in Amsterdam-Noord inventarisaties van flora en fauna uitgevoerd door de Commissie Natuur van de Vereniging tot Behoud van de Wilmkebreekpolder. De resultaten van de waarnemingen worden in jaarrapporten vastgelegd. Alle jaarrapporten zijn te downloaden vanaf de website www.wilmkebreek.nl.

Het jaarrapport 2017 is vooral gericht op de in de polder voorkomende vogels. Met name wordt ingegaan op de weidevogels en hun broedresultaten. Minder uitgebreid wordt ingegaan op de waterbeestjes in de poldersloten en de wilde planten die in de polder worden aangetroffen.

Voor al diegenen die iets meer willen weten over de ontstaansgeschiedenis van de Wilmkebreekpolder, wordt in het eerste hoofdstuk een historische terugblik gegeven. Ook wordt de huidige status van de polder besproken.

In het tweede hoofdstuk wordt ingegaan op de veranderingen die aan de rand van de polder plaats vinden (bouwplan 'Klein Kadoelen' en 'Herinrichting Landsmeerderdijk, onderdeel van de Waterlandse Zeedijk').

Boer Harrie Kok doet aan agrarisch natuurbeheer in de laaggelegen en vochtige polder. In het derde hoofdstuk wordt nader op dit agrarisch natuurbeheer ingegaan. Het natuurbeheer en de extensieve beweiding door schapen en vleeskoeien (met hun kalveren) hebben er de afgelopen jaren voor gezorgd dat een soortenrijke vegetatie is ontstaan in de polder. De hooilandpercelen worden in het broedseizoen niet beweide. Deze percelen zijn daarom zeer in trek bij de broedende weidevogels. Er is wel sprake van predatie door roofvogels en andere rovers. Voor het derde jaar op rij is rond de hooilandpercelen een schrikdraadafrastering aangebracht met als doel om vossen en katten te weren. Het effect is gunstig te noemen. Nadat in 2013 en 2014 vrijwel geen jonge Grutto's, Kieviten en Tureluurs waren groot gebracht, waren er in 2015, 2016 en 2017 weer positieve resultaten te melden. Het jaar 2017 was zelfs een bijzonder succesvol broedjaar voor Kievit en Tureluur, terwijl Grutto zich redelijk goed handhaafde. De volgende vogelsoorten hebben in 2017 eveneens met succes in de polder gebroed: Krakeend, Meerkoeit, Waterhoen, Wilde Eend, Bergeend, en Grauwe Gans (de laatste in groot aantal). Van Boerenzwaluw en Witte Kwikstaart zijn we niet zeker van broedpogingen.

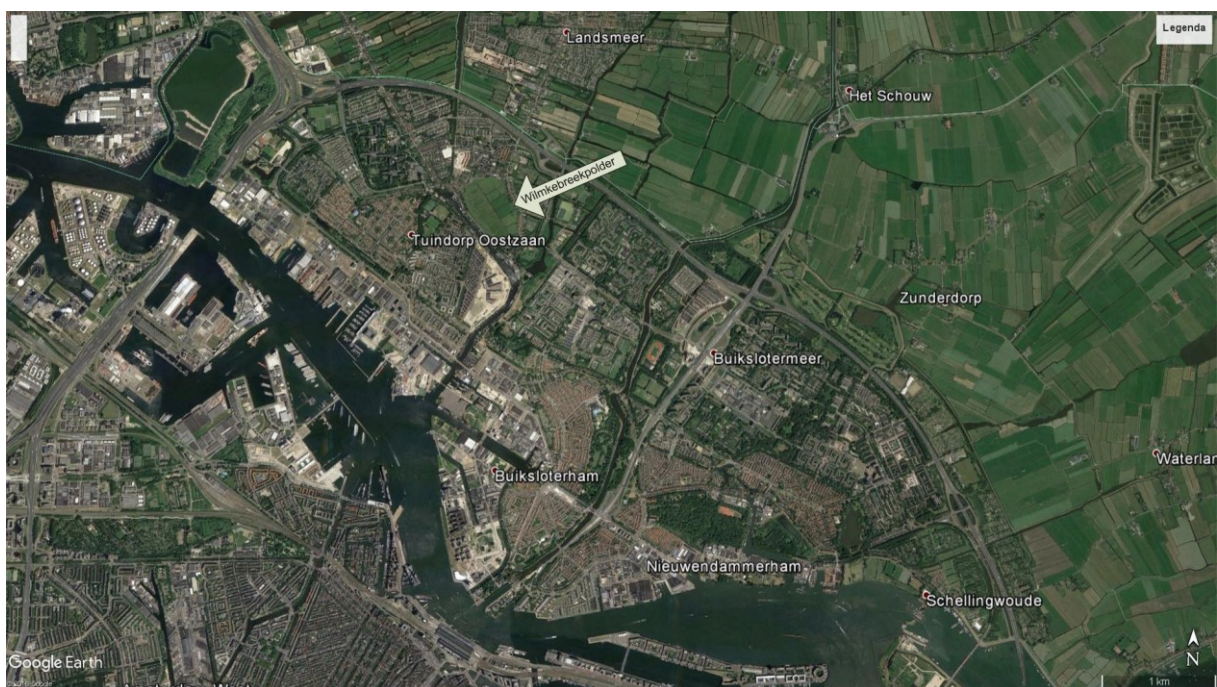
Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Achtergrondinformatie.....	1
1.2	Beschrijving van de Wilmkebreekpolder.....	8
2	Veranderingen aan de rand van de Wilmkebreekpolder	10
2.1	Nieuwe woonwijk Klein Kadoelen	10
2.2	Versterking Landsmeerderdijk	12
3	Beheer van de Wilmkebreekpolder.....	14
3.1	Agrarisch natuurbeheer	14
3.2	Schrikdraadafrastering rond de hooilandpercelen	17
3.3	Toegang vanaf de Landsmeerderdijk	19
4	Vogelinventarisaties Wilmkebreekpolder 2017	21
4.1	Broedvogelinventarisaties: algemeen beeld, telmethode en weer	21
4.2	Resultaten vogeltellingen in broedseizoen 2017 en aantekeningen	23
4.3	Soortbespreking	34
4.4	Aantal weidevogelbroedterritoria en broedsucces gedurende de jaren 2011 – 2017	37
4.5	Overige vogelwaarnemingen in de polder in 2017	39
4.6	Enkele algemene conclusies naar aanleiding van de observaties	41
5	Waterbeestjes en planten in de Wilmkebreekpolder	43
5.1	Waterbeestjes en andere beesten	43
5.2	Planten in de polder	46

1 Inleiding

1.1 Achtergrondinformatie

De Wilmkebreekpolder in Amsterdam-Noord (Figuur 1.1) is anno 2017 het laatst overgebleven gebied binnen de ring A10 waar nog het agrarische bedrijf wordt uitgeoefend. Dankzij de extensieve beweiding, het agrarische natuurbeheer, en de vochtige kleibodem is de polder een erg aantrekkelijk broedgebied voor tal van weidevogels. De polder ligt een beetje verstopt achter de huizen in de wijk Kadoelen, maar vanaf de hoge Landsmeerderdijk heb je een vrij uitzicht over het gehele gebied. Genoeg reden om er een kijkje te gaan nemen! En bij dat kijken is het ook leuk om iets te weten over het ontstaan van de polder. Daarom volgt hier eerst een korte terugreis in de tijd. Wie zich verder wil verdiepen in de geschiedenis van de polder en zijn bewoners wordt aangeraden het boekje van D.H. Goede en H. Heubers te lezen. Het boekje is te downloaden van de website: www.wilmkebreek.nl/.

Figuur 1.1 Amsterdam-Noord met Wilmkebreekpolder

Geschiedenis van de Wilmkebreekpolder

Veel Amsterdammers zijn nauwelijks bekend met de historie van Amsterdam boven het IJ. Dit is niet zo verwonderlijk want 'Noord' gold jarenlang als het slechtst bereikbare deel van de stad, een stadsdeel bovendien waar je als stedeling weinig tot niets te zoeken had. Maar daar komt nu verandering in: de noordelijke IJ-oever wordt ontwikkeld en krijgt een stedelijke allure, er ontstaat nieuwe werkgelegenheid, de noord-zuid metrolijn is bijna klaar, en de komende jaren zullen nieuwe brug- en tunnelverbindingen tussen Noord en de 'stad' worden gemaakt voor voetgangers en fietsers. Toch zal het landelijke karakter van Noord niet geheel verdwijnen. De oude dorpen zijn nog duidelijk herkenbaar tussen de nieuwe woonwijken en er is relatief veel groen.

Die dorpen, zoals Schellingwoude, Nieuwendam en Buiksloot lagen vroeger dicht tegen het water aan. Op een kaart uit 1740 (Figuur 1.2) is dit goed te zien.

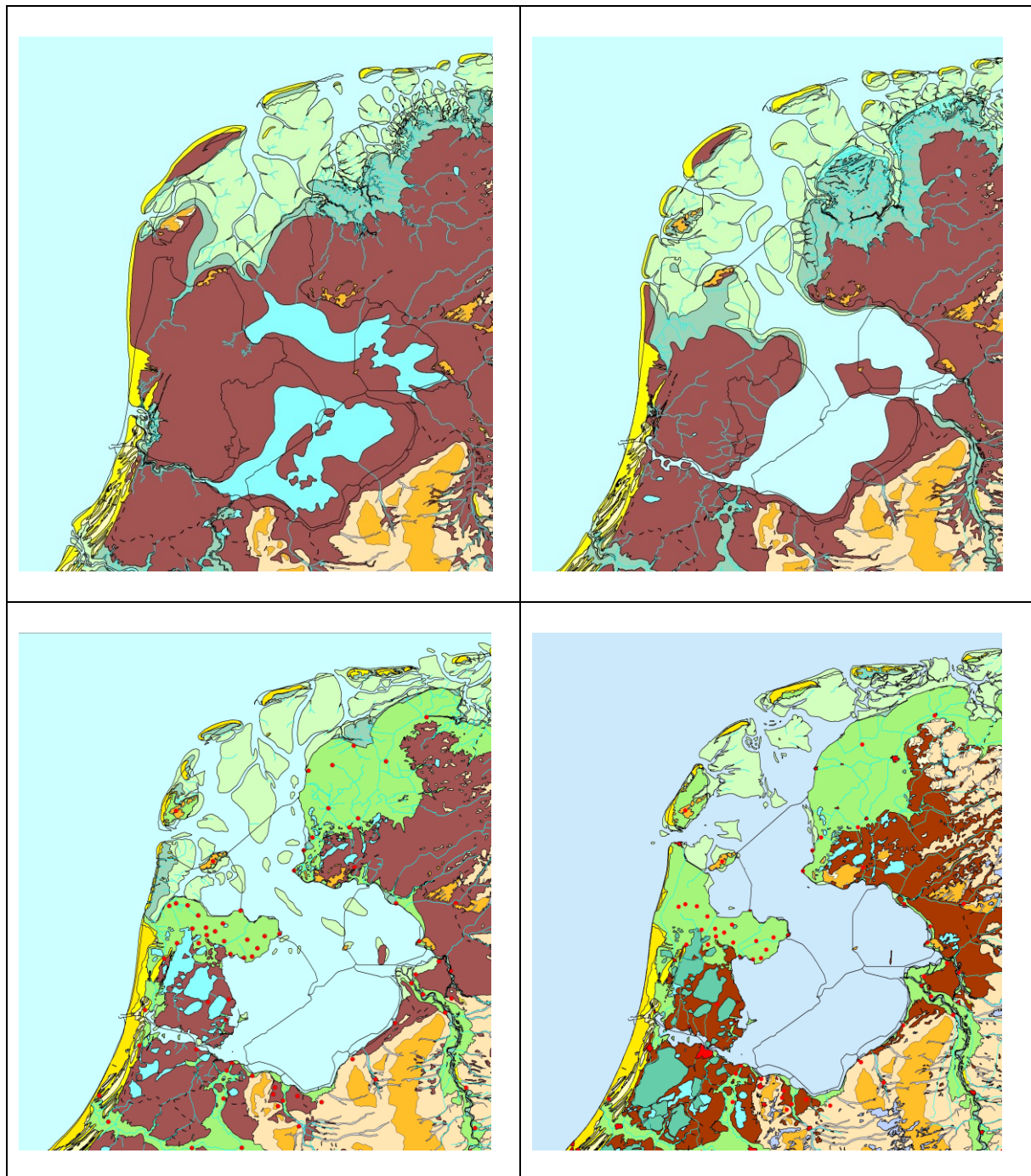

Figuur 1.2 Kaart van Amsterdam en omgeving uit 1740. De rode pijl wijst naar de Wilmkebreek.

Het water met de naam 'Y-Stroom' (toen ook wel 'Ye' genoemd, tegenwoordig het 'IJ') was in eerdere eeuwen ontstaan als gevolg van een steeds verder het land binnendringend Almere (de latere Zuiderzee). De inval van het water verliep grotendeels via de riviertjes die het destijds dikke veenpakket doorsneden. In Figuur 1.3 is de omvang van het veenpakket rond het Almere en de achteruitgang daarvan in de loop van de tijd weergegeven. De vier paleo-geografische kaarten tonen de situatie in achtereenvolgens de jaren 500 v.C., 800 n.C., 1500 n.C., en 1850 n.C.. Het veenpakket is bruin ingekleurd. Figuur 1.3 laat ook goed de ontwikkeling van het Almere tot Zuiderzee zien en de vorming van het IJ. Uit een vergelijking van de situatie in de jaren 800 en 1500 blijkt dat zich in de tussenliggende periode grote meren hebben gevormd ten noorden en ten zuiden van het IJ. In het jaar 1850 waren de meeste van deze grote plassen overigens weer drooggemalen.

De oorspronkelijke bewoners droegen, ongewild weliswaar, in belangrijke mate bij aan het binnendringen van het water uit het Almere. Om de grond voor landbouw en bewoning geschikt te maken werd het natte veengebied, met behulp van vele slootjes, ontwaterd. Daardoor kwam de veenbodem in contact met de lucht en verteerde het plantaardige bodemmateriaal. Het gevolg was dat de bodem sterk inklonk. Ook werd veen afgegraven voor de turfwinning. In een paar eeuwen tijd, vanaf ongeveer het jaar 1000 (het begin van de bewoning van het gebied en het ontstaan van Amsterdam), zakte de bodem van een hoogte van 3m à 4m boven de zeewaterstand tot aan het zeeniveau.

In Waterland werd het door al die ontginningsactiviteiten een natte boel. In het moerasgebied benoorden het IJ ontstonden flinke plassen, waarvan een groot aantal ook weer werd droog gemaakt (op de kaart van 1740 in Figuur 1.2 zien we o.a. de droogmakerijen Buyckslootermeer, Broeckermeer en Belmermeer). De Y-Stroom was aan het eind van de 18e eeuw zeer breed geworden; dit getijdewater vormde daarom vele jaren lang een geduchte fysieke barrière tussen de Waterlandse dorpen en de opkomende stad Amsterdam.

Figuur 1.3 Paleo-grafische kaarten van Nederland; situatie rond de jaren 500 v.C. (links boven), 800 n.C. (rechts boven), 1500 n.C. (links onder) en 1850 n.C. (rechts onder).
[Bron: P. Vos & S. de Vries, zie www.archeologieinnederland.nl]

De bewoners van het gebied probeerden zich van oudsher zo goed mogelijk met kades en dijken te beschermen tegen stormvloed en vanuit het open Almere. Vanaf ca. 1200 begon men de losse stukken dijk met elkaar te verbinden en ontstond er aan beide zijden van het IJ een aaneengesloten zeedijk. Die zeedijk was destijds echter niet erg hoog en sterk, ook omdat er dikwijls onenigheid was over de vraag wie verantwoordelijk was voor het onderhoud. Het broodnodige onderhoud bleef daarom vaak achterwege.

Als gevolg van slecht onderhoud brak in 1406 de noordelijke zeedijk bij Quadolen door (Quadolen = Kadoelen). De rode pijl op de kaart van Figuur 1.2 geeft de locatie aan. Hierdoor liepen grote delen van Waterland en Oostzaan (onderdeel van Kennemerland) onder water. Deze grote overstroming

was mogelijk omdat de latere scheidingsdijk tussen Waterland en Oostzaan, de Luyendijk, toen nog niet bestond. Op last van graaf Willem VI van Holland werd in 1410 de zeedijk hersteld, maar de nieuwe dijk moest noodgedwongen naar binnen worden verlegd, landinwaarts van het diepe stroomgat. Meerdere malen brak de zeedijk daarna nog op verschillende plaatsen langs het IJ en de Zuiderzee door. Bij de doorbraken in 1512 en 1518 nabij Kadoelen spoelde veel veengrond weg en ontstond een laagte die zich vulde met water. Het doorbraakgebied werd de 'Wilmkebreek' genoemd als herinnering aan de inmiddels lang overleden graaf Willem VI. Ruim een eeuw later, in de periode 1633-1636, werd de Wilmkebreek droog gemaakt en ingericht als agrarisch gebied. De nieuwe, diepe polder lag direct naast de weer herstelde oude zeedijk. Het slotenpatroon en de perceelindeling in de Wilmkebreekpolder zijn sinds de drooglegging in 1636 nauwelijks meer gewijzigd. Veeteelt was steeds het belangrijkste middel van bestaan voor de boeren die grond in de polder bezaten.

In de eeuwen die volgden na de droogmaking zou de Wilmkebreekpolder nog met enige regelmaat blank komen te staan. Door zijn diepe ligging bleek de polder gevoelig te zijn voor overstromingen en ontstond in natte tijden wateroverlast. In het begin van de 19^e eeuw, rond 1815, werd er een windmolen geplaatst waarmee de polder droog gehouden kon worden. Deze molen met de naam 'het Haasje' ging vanaf 1818 ook dienst doen als graanmolen. De laatste overstroming van de polder dateert van 1916. De dijk langs de Zuiderzee brak in de omgeving van Monnikendam op twee plaatsen door. Heel Waterland overstroomde. Het water kwam zo ver dat ook de Wilmkebreekpolder onder liep. Molen het Haasje kon het droog malen van de polder niet aan en werd in 1916 vervangen door een modern elektrisch gemaal.

De Y-Stroom heeft eeuwenlang vrijwel ongehinderd zijn gang kunnen gaan. Steeds meer land kalfde af: bij Halfweg werd de Y-stroom uiteindelijk 6 km breed! De eb- en vloedbeweging schuurde in de nauwe delen diepe geulen uit, maar in de brede delen bleef het water langs de oevers tamelijk ondiep.

Aan het eind van de 18^e eeuw begon de toegang via de Zuiderzee naar de haven van Amsterdam problematisch te worden voor de steeds groter wordende zeeschepen. Koning Willem I en de stad Amsterdam kwamen daarom in 1819 een plan overeen, dat voorzag in het aanleggen van een kanaal tussen Amsterdam en Den Helder. De afmetingen van dit Noordhollandsch Kanaal, dat in 1824 werd voltooid, waren zodanig gekozen dat de toenmalige zeeschepen veilig, via een aantal sluizen, naar de Amsterdamse haven konden varen. Niet veel later werd ook begonnen met het graven van het Goudriaankanaal, het kanaal door Waterland tussen Durgerdam en Marken. Met dit alternatieve en snellere kanaal zou de ondiepte bij Pampus kunnen worden omzeild. Het Goudriaankanaal is echter nooit afgemaakt omdat de Zuiderzee bij Marken uiteindelijk niet diep genoeg bleek.

Al snel werd duidelijk dat het Noordhollandsch Kanaal niet voldoende capaciteit kon bieden voor de groeiende Amsterdamse Haven. Besloten werd daarom om via het IJ een directe verbinding met de Noordzee te maken, het Noordzeekanaal. Daartoe moest wel de duinenrij bij Velzen en IJmuiden worden doorgraven. Bij de aanleg van het kanaal werd zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de bestaande diepe stroomgeulen in het IJ. De ondiepe delen werden met kades afgescheiden van de vaargeul, geheel bedijkt en drooggemaakt. Op deze manier werden weer grote stukken land terug-veroverd op het water. De lichtgroen gekleurde delen langs het Noordzeekanaal op de kaart van Figuur 1.4 geven de omvang van het ingepolderde gebied aan.

Het Noordzeekanaal met in het westen de schutsluizen van IJmuiden en in het oosten de afsluitdam bij Schellingwoude (met de Oranjesluizen, zie Figuur 1.4), kwam na vele financiële strubbelingen en technische problemen in 1883 gereed voor gebruik door de scheepvaart. Officieel werd het kanaal echter al in 1876 'geopend' door koning Willem III.

Figuur 1.4 Het Noorseekanaal zoals opgeleverd in 1876. [Bron: Theo Bakker, 'De kortste weg naar zee, de aanloop tot het Noordseekanaal', zie ook www.theobakker.net]

Aan de noordzijde van Amsterdam werden in het kader van de kanaalwerkzaamheden o.a. de Nieuwendammerham en de Noord Polder (Polder VIII) gerealiseerd (Figuur 1.5). De Noord Polder, die grenst aan de Wilmkebreekpolder, viel in 1872 droog. Eerder al, in 1851, was de Buiksloterham ingepolderd. Als gevolg van de IJ-inpolderingen kwam de Wilmkebreekpolder op flinke afstand te liggen van het open water van het IJ. Eerst werd de polder nog omringd door agrarisch gebied (Figuur 1.5), maar met name in de tweede helft van de 20ste eeuw zijn er veel woningen gebouwd, waardoor de polder nu geheel wordt omringd door woonwijken (Figuur 1.6). De oude zeedijk naast de Wilmkebreekpolder bleef echter in functie als waterkering, omdat naast de Noorder Polder een breed kanaal met de naam Zijkanaal I werd uitgespaard voor de afvoer van water uit Waterland. Dit Zijkanaal I eindigt op de plaats waar vroeger een kleine overtoom was vanuit De Twisk naar het IJ.

Figuur 1.5 Nieuwe polders langs de noordelijke IJ-oever; Wilmkebreekpolder omringd door agrarisch gebied. Situatie in 1900 [Bron: www.kadaster.nl]

Figuur 1.6 Wilmkebreekpolder omringd door woonwijken. Situatie in 2015 [Bron: www.kadaster.nl]

Huidige status van de Wilmkebreekpolder

In 2001 heeft de provincie Noord-Holland de status van provinciaal monument verleend aan de oude zeedijk ten noorden van het IJ. Dit monument 'Waterlandse Zeedijk' omvat naast de dijk zelf ook alle vroegere doorbraakgebieden, waaronder de Wilmkebreek.

Provinciaal Monument - Noord Holland

Waterlandse Zeedijk met braken en breken

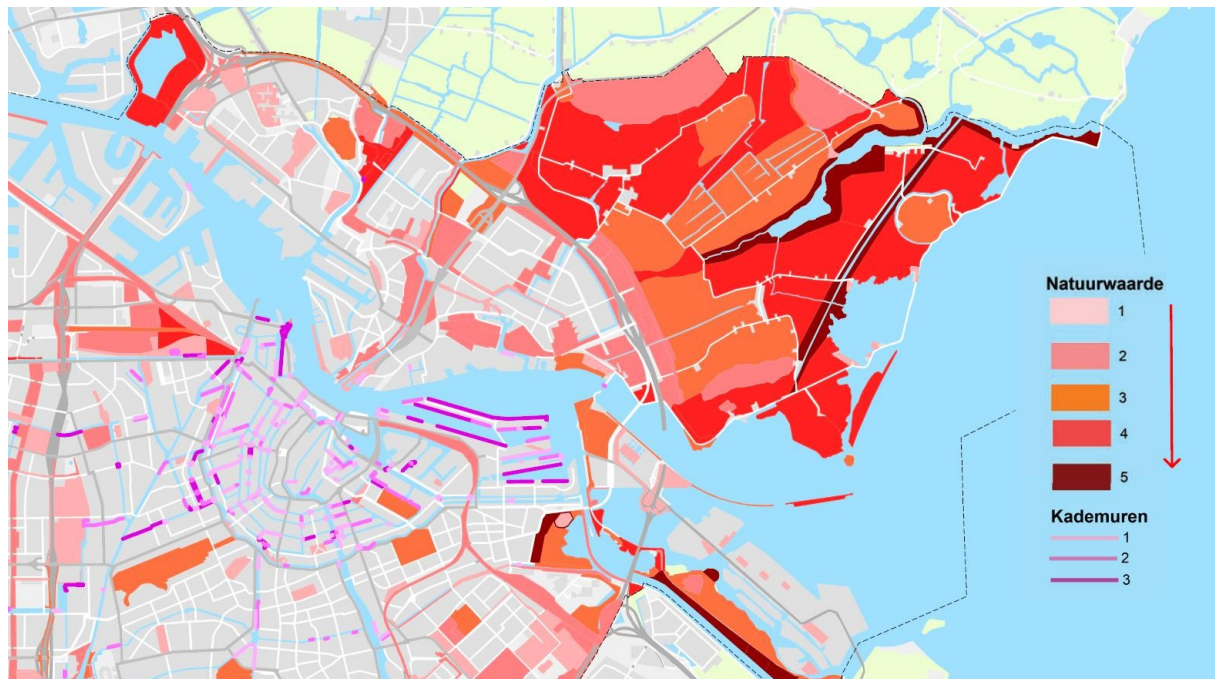
Figuur 1.7 Provinciaal monument Waterlandse Zeedijk (alleen het deel binnen de ring A10 is weergegeven)

De ligging van het monument Waterlandse Zeedijk is te zien op de digitale informatiekaart van de provincie Noord Holland, zie: maps.noord-holland.nl. In Figuur 1.7 is het deel dat ligt binnen de ring A10, weergegeven.

De Waterlandse Zeedijk is in beheer bij Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Tot vorig jaar werd de gehele dijk als primaire kering gezien, maar sinds kort (januari 2017) is de status van het deel van de dijk dat niet direct hoog water hoeft te keren, verlaagd tot regionale kering.

In de 'Structuurvisie Amsterdam 2040' wordt de polder Wilmkebreek gezien als een belangrijk onderdeel van de hoofdgroenstructuur van Amsterdam. De structuurvisie met bijbehorende kaarten van de hoofdgroenstructuur is te vinden op: www.amsterdam.nl.

De gemeente Amsterdam heeft van alle grote groengebieden op haar grondgebied de natuurwaarde bepaald. De natuurwaarde wordt uitgedrukt in een getal tussen 1 (weinig waarde) en 5 (topnatuur op landelijke schaal). De natuurwaarde van een groengebied is een belangrijk gegeven wanneer het gaat om het ontwikkelen van nieuwe gemeentelijke plannen. De Wilmkebreekpolder is de waarde 3 toegekend, eenzelfde waarde als die van grote delen van het aangrenzende Waterland. Een kaartje met de door de gemeente toegekende natuurwaarden is hieronder in Figuur 1.8 weergegeven.

Figuur 1.8 Natuurwaardenkaart groengebieden in Amsterdam, versie 26 mei 2016

Op zich is het een klein wonder dat de polder Wilmkebreek niet is volgebouwd met huizen. Dit is voor een groot deel te danken aan het taaie verzet van buurtbewoners tegen de diverse bouw- en ontwikkelingsplannen. De bouwdrift lijkt nu (weer even) voorbij: volgens het huidige bestemmingsplan Kadoelen-Oostzanerwerf III heeft de polder de bestemming 'agrarisch met waarden' (bedoeld worden cultuurhistorische en landschappelijke waarden en natuurwaarden).

De buurtbewoners hebben de Vereniging tot Behoud van de Wilmkebreekpolder opgericht met als doel om te waken tegen ongewenste ruimtelijke ingrepen. De vereniging heeft zich daarnaast als taak gesteld om de flora en fauna in de polder te beschermen, het agrarisch natuurbeheer te ondersteunen en de natuurontwikkelingen te volgen en te stimuleren.

1.2 Beschrijving van de Wilmkebreekpolder

De komvormige Wilmkebreekpolder (Figuur 1.9) is 20,3ha groot, heeft een open front aan de zijde van de hoge Landsmeerderdijk (met dijkkrui op ca. NAP+2,8m), en wordt aan de andere zijden omsloten door de lintbebouwing van Kadoelenweg en Stoombootweg. De grootste lengte bedraagt 630m, de grootste breedte 350m. De bodem van de polder ligt ruwweg tussen NAP-3,5m en NAP-3,8m. Door het grote hoogteverschil van 6,5m heb je vanaf de Landsmeerderdijk een prachtig zicht op de polder en kunnen foeragerende en broedende vogels goed worden geobserveerd. Dit maakt het tellen van weidevogels aan het begin van het broedseizoen, wanneer het gras nog niet hoog is opgeschoten, relatief eenvoudig.

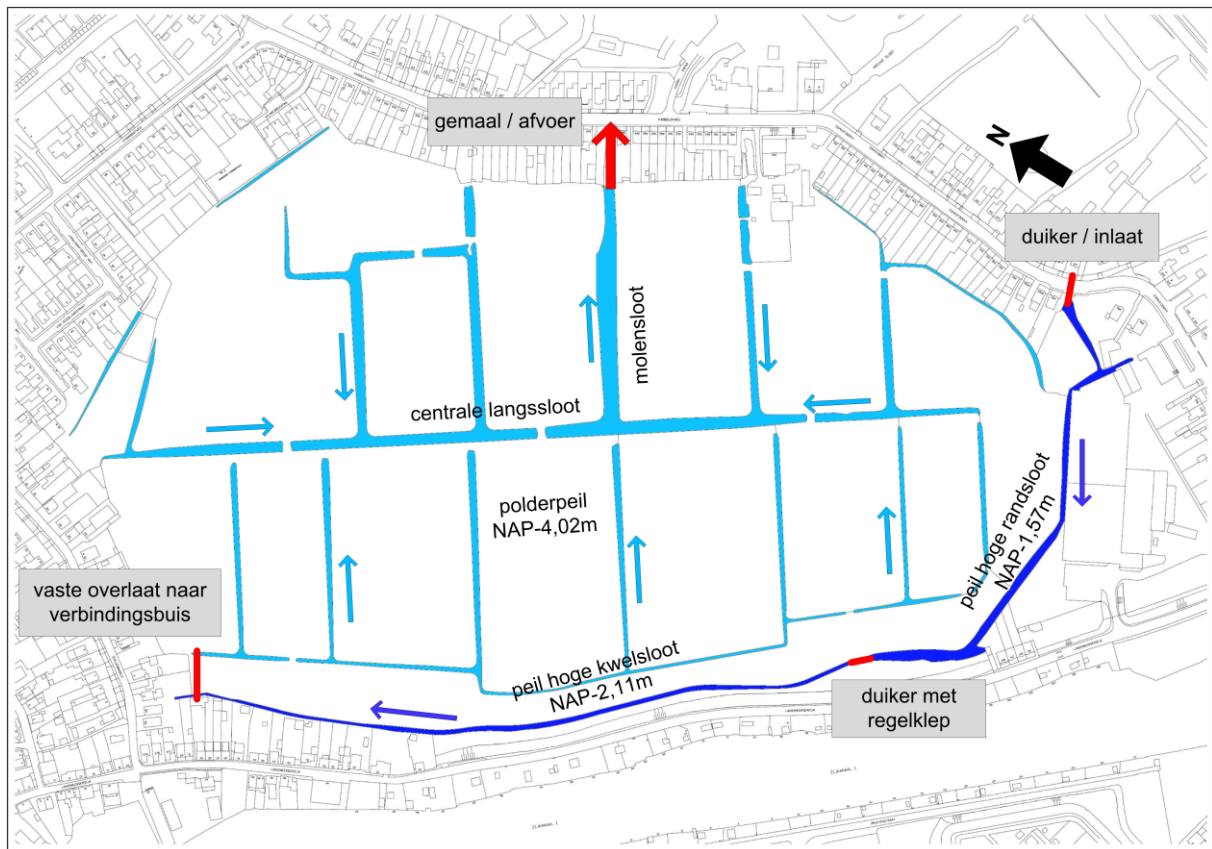
Figuur 1.9 De Wilmkebreekpolder in de wijk Kadoelen

De bodem van de polder bestaat voornamelijk uit weinig doorlatende klei (de toplaag van veen is bij dijkdoorbraken weggespoeld; daarna is ook weer enige verse klei afgezet). Om regenwater af te voeren en de polder begaanbaar te houden zijn alle percelen voorzien van drainagegreppels. De afvoerbuizen van deze greppels naar de sloten raken gedurende het groeiseizoen echter regelmatig verstopt. Veel greppels staan daarom vanaf het najaar tot aan het moment in het voorjaar dat de buizen worden doorgestoken, vol met water. In het algemeen is dit bijzonder gunstig voor de weidevogels (zie voor nadere toelichting Paragraaf 3.1: Agrarisch Natuurbeheer).

Het waterbeheersysteem van de polder is in Figuur 1.10 weergegeven. Het polderpeil wordt door het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier bewaakt op een hoogste waarde van NAP-4,02m; daarboven wordt het overtollige water met behulp van het gemaal aan de Kadoelenweg uitgeslagen naar de Waterlandse Boezem (met peil van NAP-1,57m). Het bewakingspeil van NAP-4,02m is jaarrond van toepassing. In zeer natte perioden kan het water in de poldersloten overigens wel flink hoger worden dan het bewakingspeil omdat het gemaal maar een beperkte capaciteit heeft. Ook raken verbindingsbuizen tussen de verschillende sloten soms verstopt, waardoor het waterpeil in dwarssloten veel hoger kan worden.

Door middel van een duiker onder de Kadoelenweg door kan water vanuit de Waterlandse Boezem in de polder worden ingelaten. De duiker komt uit op de hooggelegen randsloot (met peil van NAP-1,57m) langs het terrein van het voormalige bedrijf Kiekens; deze randsloot staat door middel van

een duiker met regelklep in verbinding met de hooggelegen kwelsloot langs de Landsmeerderdijk (met peil van NAP-2,11m). De kwelsloot op zijn beurt voert het water in de noordwesthoek via een overlaat en buis af naar de 2m lager gelegen poldersloten. Deze sloten staan allemaal met elkaar in verbinding en hebben dus – wanneer verbindingsbuizen niet verstopt zijn – hetzelfde waterpeil.

Figuur 1.10 Het waterbeheersysteem van de Wilmkebreekpolder

De tuinen van de huizen aan de Kadoelenweg, de Stoombootweg en een deel van de Landsmeerderdijk grenzen direct aan de polder; op plaatsen waar geen randsloot aanwezig is bestaat de afscheiding met de polder veelal uit een eenvoudig hekwerk. Dit maakt dat de polder gemakkelijk betreden kan worden en dat katten vrij spel hebben. Gelukkig beseffen de meeste buurtbewoners dat de vogels in de polder, evenals het daar grazende vee, gebaat zijn bij ongestoorde rust en houden ze daar zoveel mogelijk rekening mee. De tuinen met struiken en bomen vormen overigens een mooie natuurlijke overgang naar de stenen bebouwing rondom. De tuinen bieden 's winters beschutting aan kleine zoogdieren, watervogels, en amfibieën. Omgekeerd geldt dat de polder jaarrond een prima foerageergebied is voor de vele vogels in de tuinen.

De polder is in het bezit van projectontwikkelaar Amvest. Pachter Harrie Kok uit Landsmeer oefent het boerenbedrijf uit in de polder. Afgezien van enkele kleine schuren bij de voormalige boerderij aan de Kadoelenweg zijn er geen bedrijfsgebouwen in de polder. Het vee, de mest, en werktuigen worden vanuit Landsmeer naar de polder getransporteerd.

2 Veranderingen aan de rand van de Wilmkebreekpolder

Aan de rand van de Wilmkebreekpolder gaat het een en ander veranderen. De eerste verandering betreft het voormalige bedrijfsterrein Kiekens: hier wordt de nieuwe woonwijk 'Klein Kadoelen' gerealiseerd. De tweede verandering betreft de Landsmeerderdijk. Deze dijk zal in de nabije toekomst worden verbeterd om te kunnen voldoen aan de nieuwe eisen die door het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier aan de dijk worden gesteld. Bij beide projecten heeft de Vereniging tot Behoud van de Wilmkebreekpolder zijn betrokkenheid getoond door het indienen van zienswijzen en verbetervoorstellen.

2.1 Nieuwe woonwijk Klein Kadoelen

Grenzend aan de zuidoosthoek van de Wilmkebreekpolder ligt het terrein van het voormalige bedrijf Kiekens. Dit terrein is gekocht door Hurks Vastgoedontwikkeling. In opdracht van Hurks heeft het architectenbureau Houben & Van Mierlo in 2014 een Stedenbouwkundig Plan gemaakt voor een nieuwe woonwijk; deze wijk heeft inmiddels de naam 'Klein Kadoelen' gekregen. Het centrale idee van het plan is 'landelijk wonen'. De wijk wordt daarom zo ingericht dat de bewoners vanuit huis of vanaf de straat zicht hebben op de polder. De huizen krijgen een landelijke uitstraling en hebben een eigen tuin. Het definitieve plan omvat in totaal 48 koopwoningen (Figuur 2.1).

Figuur 2.1 Plankaart van 'Klein Kadoelen' op voormalig terrein Kiekens [tekening: DELVA Landscape Architects]

De hooggelegen scheidingssloot tussen de polder en Klein Kadoelen (de blauwe randstrook in Figuur 2.1) blijft gehandhaafd. Deze sloot, met peil van NAP-1,57m, vormt immers een onderdeel van het waterbeheersysteem van de polder. In de toekomst zal het regenwater van Klein Kadoelen via een apart rioolsysteem in de straten op de scheidingssloot worden geloosd (in de oude situatie was dit ook zo). Huishoudelijk afvalwater wordt afgevoerd naar het hoofdriool in de Kadoelenweg. Langs de scheidingssloot wordt op het terrein van Klein Kadoelen een weg aangelegd, die bedoeld is voor wandelaars. Ook wordt hier een pleintje met bomen en zitplekken ingericht. Vanuit Klein Kadoelen ontstaat daarmee een prachtig zicht over de polder.

De bedrijfsgebouwen van de firma Kiekens zijn in de winter van 2015-2016 gesloopt. Omdat de bodem als gevolg van vroegere industriële activiteiten was verontreinigd, moest deze worden gesaneerd. In het najaar van 2016 is als onderdeel van de sanering een stalen damwand geslagen rond een groot deel van het terrein. Deze damwand is ook op de rand van de scheidingssloot tussen de polder en het terrein aangebracht (Figuur 2.2). Plaatsen waar de grond was vervuild met minerale olie, zijn afgegraven en de vervuilde grond is afgevoerd. Onderzoek heeft uitgewezen dat de bodem ook andere afvalstoffen bevat (waaronder asbest, PAK's en de zware metalen zink, lood en koper) in concentraties die boven de zogenaamde interventie-waarde liggen. Om bewoning mogelijk te maken is het terrein afgedekt met een waterdoorlatende kunststoffolie met daarop een laag schoon zand. Later zal nog een afdeklaag van teelaarde worden aangebracht. Het terrein komt hiermee in zijn geheel hoger te liggen dan de omgeving. In de uiteindelijke situatie varieert het hoogteverschil op de grenzen van het terrein met de belendende percelen aan de Kadoelenweg en de Landsmeerderdijk met een waarde die ligt tussen de 0,5m en 1,6m.

Figuur 2.2 Links: nieuwe damwand rond het voormalig bedrijfsterrein Kiekens, rechts: bouwactiviteit op het terrein

In het begin van 2017 zijn heiwerkzaamheden verricht voor de te bouwen huizen (Figuur 2.2). Daarna hebben de bouwwerkzaamheden enige maanden stil gelegen vanwege een bezwaarprocedure die door omwonenden was aangespannen. Met de betreffende bewoners is een schikking getroffen. Aannemer Hurks is inmiddels, december 2017, begonnen met de bouw van de eerste woningen.

De Vereniging tot Behoud van de Wilmkebreekpolder heeft in september 2015 een zienswijze ingediend bij het Stedenbouwkundig Plan. In oktober 2016 heeft de vereniging opnieuw een zienswijze ingediend, nu toegespitst op de omgevingsvergunning. Als belangrijkste zorgpunten zijn genoemd: de mogelijkheid van het ontstaan van kwelwaterplaatsen in de lager gelegen belendende percelen, het ontsnappen van bodemverontreinigingen via het grondwater naar de diepe Wilmkebreekpolder, het ontbreken van een deugdelijk hekwerk langs de scheidingssloot met de polder, het aanleggen van eilandjes in de scheidingssloot met daarop bomen, de nachtelijke lichtvervuiling door straatlantaarns langs de rand van de polder, en de verstorende geluidsbelasting voor de weidevogels gedurende de bouw. In januari 2016 heeft de vereniging bovendien voorstellen gedaan voor compensatie van de verloren gegane natuur op het terrein. Alle schriftelijk ingediende zienswijzen en verbetervoorstellen zijn op de website www.wilmkebreek.nl in te zien en te downloaden.

Inmiddels heeft Hurks besloten om geen eilandjes met bomen in de scheidingssloot aan te leggen en om de straatlantaarns niet naar de polder te richten. Ter compensatie van verloren gegane broedgelegenheid voor huismussen zijn enige nestkasten in buurtuinen opgehangen. De lawaaige heiwerkzaamheden zijn buiten het weidevogelbroedseizoen uitgevoerd. Hurks is van mening dat met de uitgevoerde saneringswerkzaamheden voldoende zekerheid is verkregen over het permanent opsluiten van de bodemverontreinigingen in de ondergrond van het Kiekensterrein.

2.2 Versterking Landsmeerderdijk

Bij het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) wordt op dit moment nagedacht over een programma voor versterking van de Waterlandse Zeedijk. Het deel van de Landsmeerderdijk dat grenst aan de Wilmkebreekpolder (bij HHNK bekend als de Kadoelendijk) valt daar ook onder.

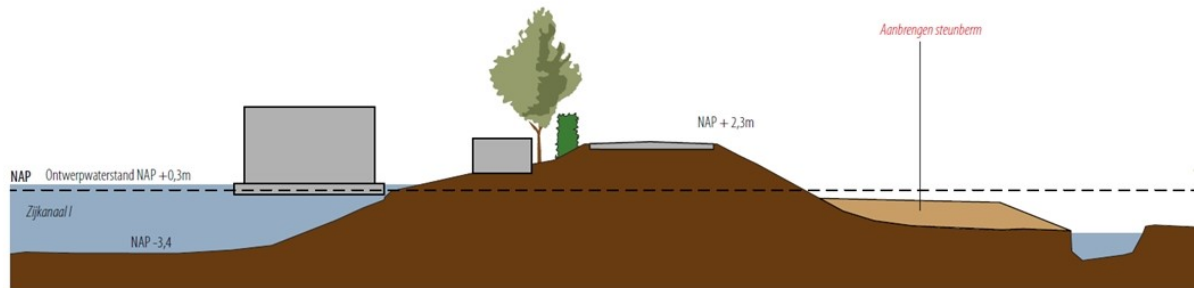
Figuur 2.3 Deel van de Landsmeerderdijk (Kadoelendijk) waarvoor door ons een herinrichtingsvoorstel is gemaakt

In de huidige situatie blijkt de kwaliteit van het binnentalud en de benedenberm van de Landsmeerderdijk sterk achteruit te lopen en zijn er duidelijke tekenen van verloedering. Binnentalud en benedenberm worden tweemaal per jaar door HHNK onderhouden volgens de methode 'technisch beheer'. Dit houdt in dat de begroeiing wordt gemaaid, ter plaatse wordt verhakseld en dan blijft liggen (het zogenaamde 'klepelen'). Het fijngehakte maaisel verrijkt de bodem waardoor het gras in de loop der tijd grotendeels is verdwenen. Soorten als brandnetel en fluitenkruid domineren nu de begroeiing op het talud. Niet alleen heeft zich een soortenarme vegetatie ontwikkeld en is de toplaag van het dijktaalud gevoelig geworden voor erosie, ook is het visuele aspect van de dijk in het geding. De duidelijk zichtbare verwaarlozing doet afbreuk aan de monumentenstatus van de dijk.

De Vereniging tot Behoud van de Wilmkebreekpolder wil het achteruitgangproces stoppen en heeft aan HHNK voorgesteld om, in samenhang met de toekomstige versterking van de dijk, het binnentalud en de benedenberm van de dijk te herprofilen en op een andere wijze in te richten. De vereniging denkt hierbij aan het ontwikkelen en in stand houden van een bloemrijke gras-kruidenvegetatie op het binnentalud, het aanbrengen van een steunberm tegen de voet van de dijk, en het ontwikkelen van een brede rietkraag met flenspoelen op de natte benedenberm. Ook zou het beheer, met name het maaien, meer natuurvriendelijk moeten worden uitgevoerd. Voor het volledige voorstel wordt verwezen naar de website www.wilmkebreek.nl.

HHNK heeft inmiddels een studie laten uitvoeren naar de sterkte van de dijk. De belangrijkste bevindingen zijn dat de dijk hoog genoeg is (en eigenlijk zelfs te hoog gezien de maatgevende ontwerpwaterstand van NAP+0,3m op Zijkanaal I), maar dat de interne stabiliteit onvoldoende is. Dit laatste betekent dat delen van de dijk gevaar lopen om uit te zakken en af te schuiven. De studie heeft zich tevens gericht op de vraag op welke wijze de stabiliteit van de dijk verbeterd zou kunnen

worden. In het voorjaar van 2017 heeft HHNK in het 'Concertgemaal' een aantal alternatieven voor de dijkversterking gepresenteerd, waaronder een alternatief met steunberm (zie Figuur 2.4). Dit alternatief wordt als 'kansrijk' gezien.

Figuur 2.4 Kansrijk alternatief van HHNK voor versterking van de Landsmeerderdijk: brede steunberm [bron: HHNK]

Het alternatief met steunberm sluit aan bij het herinrichtingsvoorstel van de Vereniging tot Behoud van de Wilmkebreekpolder, zij het dat de steunberm in het voorstel van de vereniging minder omvangrijk is en er ook plaats is voor een rietkraag.

Op dit moment wordt door HHNK nader geotechnisch onderzoek verricht. Met de voorbereidingen voor de dijkversterking zal mogelijk in 2018 worden begonnen.

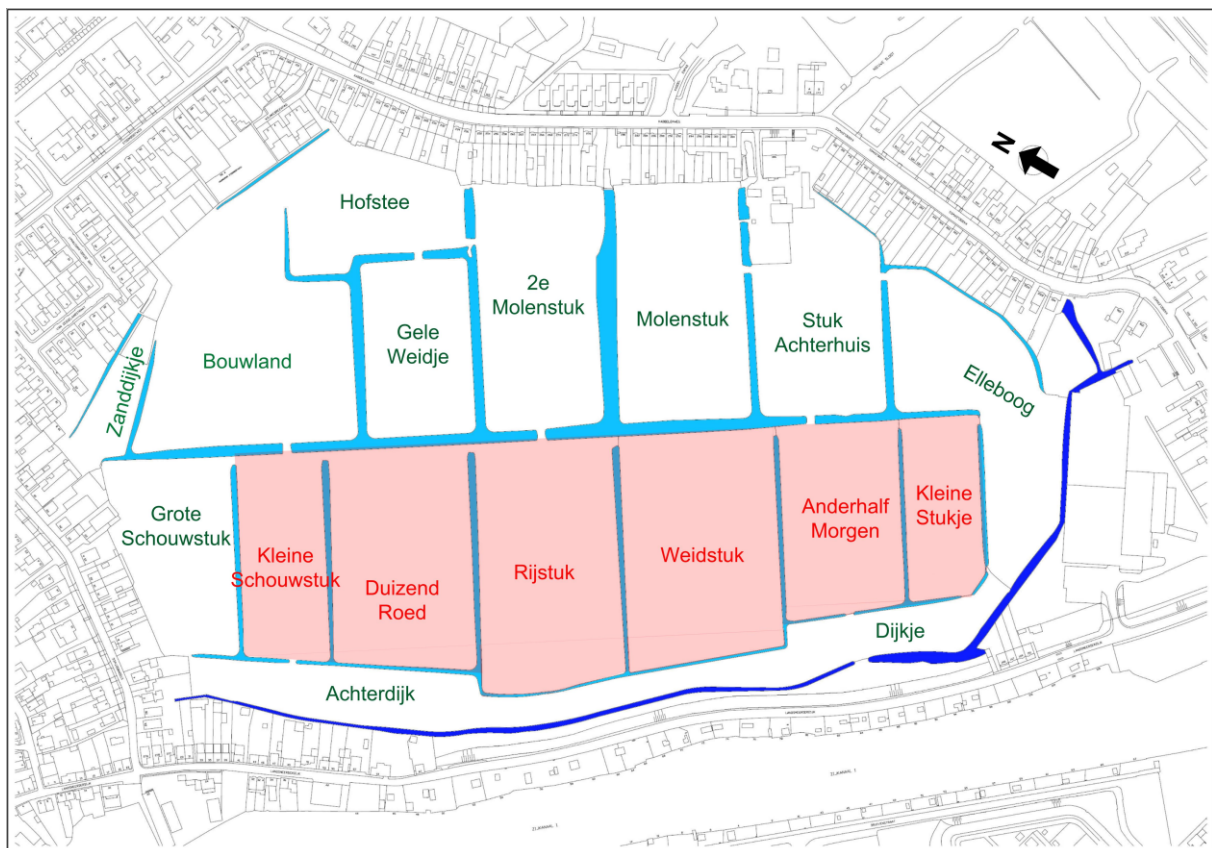
3 Beheer van de Wilmkebreekpolder

3.1 Agrarisch natuurbeheer

De Wilmkebreekpolder wordt door boer Harrie Kok per jaar gepacht van eigenaar en projectontwikkelaar Amvest (Amvest wil geen langlopend huurcontract). Harrie doet aan agrarisch natuurbeheer en heeft daartoe een contract met de agrarische vereniging Water, Land & Dijken, die het natuurbeleid namens de provincie Noord-Holland uitvoert.

De Commissie Natuur van de Wilmkebreekvereniging geeft ondersteuning bij het agrarisch natuurbeheer, doet aan nest- en gebiedsbescherming, voert tellingen uit van weidevogels en verricht flora- en fauna-inventarisaties. De eerste inventarisatie vond plaats in 2011; sindsdien zijn jaarlijks vervolginventarisaties uitgevoerd. Rapporten van de inventarisaties zijn te vinden op de website van de vereniging: www.wilmkebreek.nl. Het voorliggende rapport presenteert de resultaten van de natuurinventarisaties in het jaar 2017.

Het agrarisch-natuurbeheercontract heeft in het bijzonder betrekking op de in rood aangegeven percelen van Figuur 3.1. Dit zijn de percelen die samen het hooiland vormen. Het hooiland mag vanaf 1 april tot 15 juni niet worden beweide of bewerkt. Wanneer er nog weidevogelkuikens aanwezig zijn kan deze periode worden verlengd. Sinds de invoering van het agrarisch natuurbeheer in 2011 is het hooiland slechts matig bemest. Geleidelijk is een gevarieerde gras-kruidentvegetatie ontstaan. Om de kruidenrijkheid te bevorderen mag volgens het nu geldende contract alleen ruige stalmest buiten het broedseizoen op het hooiland worden uitgereden. De overige percelen worden extensief beweide en er wordt slechts weinig (kunst)mest gebruikt.

Figuur 3.1 Agrarisch natuurbeheer in de Wilmkebreekpolder: de hooilandpercelen zijn in rood aangegeven

De kruidenrijke hooilandpercelen zijn het verst verwijderd van de woonhuizen en zijn ook daarom waarschijnlijk erg in trek als broedplaats bij de weidevogels. De veelal vochtige greppels verhogen die aantrekkelijkheid.

De kleibodem van de polder is weinig doorlatend; drainage is daarom nodig. Alle percelen zijn voorzien van drainagegreppels. Deze greppels lopen vanwege de begaanbaarheid voor landbouw-werktuigen niet door tot aan de sloot; ze zijn door middel van ingegraven buizen op de sloot aangesloten. Die buizen raken echter snel verstopt en sommige buizen zijn gebroken waardoor veel greppels in natte perioden, met name in winter en voorjaar, vol blijven staan met water (Figuur 3.2). Dit is om verschillende redenen bijzonder gunstig voor de weidevogels. In het voorjaar blijft de groei van de vegetatie in de natte greppels achter, waardoor er variatie ontstaat in hoogte en soort van begroeiing. Vooral voor jonge kieviten is dit fijn omdat deze bij voorkeur in lage begroeiing naar insecten zoeken. Ook vormen 'plas-dras' weilanden een rijk gedekte tafel voor de in het voorjaar terugkerende weidevogels. Wormen en andere bodemdiertjes zitten in vochtige bodems dicht bij het oppervlak en zijn daardoor makkelijker bereikbaar. De grond is bovendien zachter waardoor de zoekende vogelsnavels gemakkelijker in de grond gestoken kunnen worden.

Ideaal is een combinatie van plas-dras percelen en drogere percelen aan het eind van de winter en in het vroege voorjaar, en lang nat blijvende greppels gedurende het broedseizoen in het late voorjaar en de vroege zomer. Deze situatie wordt in de Wilmkebreekpolder de laatste tijd dicht benaderd.

Figuur 3.2 Natte greppels in winter en voorjaar: goed voor de weidevogels (28 december)

De na regenval soms zeer vochtige percelen van de Wilmkebreekpolder worden buiten het broedseizoen graag bezocht door o.a. kokmeeuwen, kauwen, kraaien, spreeuwen, en ganzen. In het najaar en de winter zien we daarnaast grote groepen overwinterende krakeenden terwijl slobbeenden, smienten en wintertalingen in kleinere aantallen voorkomen. Zolang de vorst uitblijft zien we ook vaak een grote groep kieviten in de polder.

Het gehele jaar door biedt de polder vanaf de hoge Landsmeerderdijk een kleurrijk schouwspel (Figuur 3.3): in de zomer het geel van de grote ratelaar en het rood van zuring en bloeiende grassen, in de winter het groen van het lage gras of soms het wit van vers gevallen sneeuw (in 2017 was dat het geval in de tweede week van februari en de tweede week van december).

Figuur 3.3 Zicht op de polder vanaf de Landsmeerderdijk: contrast tussen winter (12 februari) en zomer (6 juni)

In het afgelopen jaar (2017) is de polder – net als in andere jaren – begraasd door een kudde dikbil-koeien en een flinke groep schapen (Figuur 3.4). De eerste dertien ooien met lammeren werden door boer Harrie Kok op 25 maart op het perceel 'Stuk Achterhuis' geplaatst. Later werden op andere percelen meer schapen met lammeren gebracht en een vijftal pinken. De eerste koe met haar kalf werd op 11 mei gebracht. In de 2^e helft van juni kwamen er vijf koeien met kalveren bij in perceel 'Stuk Achterhuis'. In de zomer is een dekstier bij de pinken en koeien geplaatst; deze heeft enthousiast zijn werk gedaan.

Figuur 3.4 Links: koeien met kalveren op perceel Anderhalf Morgen (6 oktober), rechts schapen met lammeren op perceel Molenstuk (13 juli)

In de eerste week van juli heeft boer Harrie van een droge periode gebruikt gemaakt om de hooilandpercelen en ook enige andere percelen te maaien, het gras te drogen en te keren, het gras op rillen te leggen en tenslotte het hooi in rollen te verpakken. Een week later is gedroogde stalmest uitgereden op de hooilanden (Figuur 3.5). De stapel hooirollen is in de loop van de maand afgevoerd.

De poldersloten zijn in de laatste week van oktober gebaggerd. De kwelsloot langs de Landsmeerderdijk was al eerder door het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier geschoond.

Op 8 september valt er binnen één etmaal zeer veel regen (50mm) in de omgeving van Amsterdam; de polder wordt erg nat en blijft dat de rest van het jaar. Vanwege de nattigheid worden de schapen in de loop van september en oktober groepsgewijs opgehaald. De koeien met kalveren gaan op 28 november naar de stal (Figuur 3.6).

Figuur 3.5 Links: verpakken van het hooi in rollen (6 juli), rechts: uitrijden van stalmest over de hooilanden (11 juli)

Figuur 3.6 Koeien met kalveren in een lange rij achter boer Harrie Kok aan (28 november)

3.2 Schrikdraadafrastering rond de hooilandpercelen

Ter bescherming van de broedende weidevogels tegen vossen en katten is, net als in voorgaande twee jaren, een 2-draads elektrische afrastering aangebracht rond de hooilandpercelen (Figuur 3.7). Het werk is in de periode 17 februari – 12 maart uitgevoerd door de Commissie Natuur van de vereniging, aangevuld met een viertal vrijwilligers. De werkzaamheden zijn begonnen kort nadat het ijs in de sloten en greppels en de sneeuw op het land waren gesmolten. De afrastering was net voor het begin van de broedperiode gebruiksklaar (kieviten beginnen al vanaf half maart te nestelen).

Figuur 3.7 Locatie van de schrikdraadafrastering rond de hooilandpercelen

De afrastering bestaat uit twee afzonderlijke lussen met een totale lengte van ca. 1500m (Figuur 3.7). Beide lussen zijn door middel van een toevoerdraad verbonden met een enkele puls-generator (met netvoeding), die in de schuur van de woning Landsmeerderdijk 67 hangt. De schrikdraadafrastering staat in de ondiepe sloten, op enige afstand tot de oeverlijn (Figuur 3.8). Dit jaar hebben we de afrastering op ca. 40cm uit de oever geplaatst, 20cm verder dan in voorgaande jaren. De ervaring van eerdere jaren was dat het opschietende oevergras al snel over de schrikdraden gaat hangen, waardoor spanningsverlies optreedt en de afrastering niet meer adequaat functioneert. Dit kan weliswaar worden voorkomen door de oeverbegroeiing regelmatig te maaien, maar het handmatig of machinaal maaien is niet eenvoudig en veroorzaakt veel verstoring. De ervaring van het voorbije jaar is bijzonder gunstig: door de verdere plaatsing uit de oever bleef de afrastering tot laat in het seizoen goed werken, werd de onderhoudstaak aanzienlijk gereduceerd, en vond er veel minder verstoring plaats.

Bij het begin van de werkzaamheden zijn de slootkanten recht afgestoken en sterk groeiende oeverplanten (bestaande uit o.a. wilgenroosje, brandnetel en veldzuring) verwijderd. De permanente houten hoek- en tussenpalen zijn gecontroleerd, recht gezet en hier en daar opnieuw voorzien van isolatoren voor de schrikdraden. Daarna zijn de schrikdraden gespannen, waarbij als tussensteunpunten kunststof paaltjes (met metalen punt) zijn geplaatst op een onderlinge afstand van 5m. De onderste en bovenste schrikdraad van de afrastering zijn respectievelijk op 5cm en 25cm boven de waterspiegel gespannen. Tijdens het aanbrengen van de draden was de waterstand hoog, ongeveer op het bewakingspeil van NAP-4,02m. Het was jammer dat het waterpeil in de sloot tussen de percelen 'Anderhalf Morgen' en 'Kleine Stukje' na een regenbui te hoog werd en ook te hoog bleef. De afwateringsbuis van deze dwarsloot naar de centrale langssloot bleek verstopt, en kon niet worden geopend. Omdat de onderdraad hierdoor in het water hing is deze afgekoppeld en niet meer aangesloten.

Alle toegangshekken naar de hooilandpercelen zijn dichtgezet en de gaten onder de hekken dichtgemaakt. Het schapengaas op de hekken is gecontroleerd en waar nodig hersteld. De twee draden van de elektrische afrastering zijn langs alle hekken doorgezet: één draad onderlangs, de andere draad bovenlangs (Figuur 3.8, linker foto). Bij alle toegangshekken zijn handgrepen in de

schrikdraden toegepast voor een betere toegankelijkheid voor boer Harrie Kok. Bij dwarssloten is de afrastering recht doorgetrokken (Figuur 3.8, rechter foto).

Figuur 3.8 Links: aanbrengen schrikdraden bij hek; rechts: passage van dwarsslot

De pulsspanning van de afrastering is regelmatig gecontroleerd. In optimale omstandigheden (droog weer, geen spanningsverlies door contact met begroeiing) ligt de spanning tussen 6kV en 8kV. Gedurende de eerste helft van het broedseizoen bleef de pulsspanning steeds voldoende hoog. In de tweede helft nam de spanning geleidelijk af, waarna eind juni het pulsapparaat is uitgezet. De schrikdraadafrastering is eind juli, na het maaien van de hooilandpercelen, weggehaald. Daarna is de hoge oeverbegroeiing bij de houten hoek- en tussenpalen afgemaaid om te voorkomen dat niet zichtbare palen schade zouden oplopen bij het schonen van de sloten.

3.3 Toegang vanaf de Landsmeerderdijk

Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier heeft in juli vorig jaar een nieuwe duiker met regelbare afsluiter aangebracht in de aarden dam in de kwelsloot langs de Landsmeerderdijk. Op de aarden dam is een nieuw houten hek geplaatst, dat niet geopend kan worden (Figuur 3.9). De aarden dam biedt niettemin de mogelijkheid om vanaf de dijk de polder in te gaan.

Figuur 3.9 Links: nieuwe duiker in de kwelsloot en nieuw houten hek (22 juli 2016), rechts: vernielingen aan het houten hek (december 2017)

Eerder al heeft Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier een stalen trap geplaatst op het talud van de Landsmeerderdijk. De beheerder van het hoogheemraadschap kan hierdoor gemakkelijker naar beneden gaan voor inspectie, regeling en onderhoud van de duiker met afsluiter. Gebleken is dat de trap ook gebruikt wordt door mensen uit de buurt om op de benedenberm van de dijk de

hond uit te laten. Maar de gemakkelijke toegankelijkheid nodigt ook uit om de polder in te lopen. Afgelopen jaar is verschillende malen de schrikdraadafrastering langs het toegangshek naar de polder (waar handgrepen in het schrikdraad waren aangebracht) weggenomen en niet teruggeplaatst, waardoor gedurende langere tijd een groot deel van de afrastering buiten werking was. Ook is later in het jaar een deel van het houten hek op de aarden dam vernield (Figuur 3.9). Om betreding van de polder te voorkomen hebben we het hoogheemraadschap gevraagd om het hek te repareren en hoger te maken. Het hoogheemraadschap vindt evenwel dat de pachter van de polder de reparatie aan het hek moet uitvoeren.

4 Vogelinventarisaties Wilmkebreekpolder 2017

Gedurende de broedperiode van de weidevogels zijn met een interval van één week inventarisaties verricht van broedende vogels in de polder en is zo goed mogelijk het broedresultaat ingeschat. Buiten deze periode om zijn op niet-systematische wijze waarnemingen verricht van de in de polder verblijvende vogels. De waargenomen vogels zijn in het landelijke systeem waarneming.nl ingevoerd.

Hieronder worden de resultaten van de inventarisaties besproken en wordt een vergelijking gemaakt met voorgaande jaren.

4.1 Broedvogelinventarisaties: algemeen beeld, telmethode en weer

Algemeen beeld

Het broedseizoen begint in de Wilmkebreekpolder gewoonlijk rond half maart; de laatste jongen van de weidevogels vertrekken omstreeks eind juni / half juli. De hooilandpercelen (Figuur 3.1) zijn het meest in trek als broedlocatie. Naarmate het gras hier hoger wordt en de percelen moeilijker begaanbaar worden voor de vogels, gaan met name veel Kievit-ouders met hun kuikens op zoek naar beter begaanbaar terrein. De begraasde percelen rond de hooilanden met lage begroeiing vormen dan een goede uitwijkplaats. De kuikens van Tureluur en Grutto blijven gewoonlijk langer in het hoge gras van de hooilanden.

In de open polder eisen voorjaarsperiodes met kou, harde wind en (hagel)buien regelmatig hun tol onder de pas uitgekomen kuikens. Het is niettemin steeds verrassend om te zien dat na zo'n periode toch nog kuikens gezond rondlopen. Nadat een broedsel verloren is gegaan zijn het vooral de vroeg broedende Kieviten die een tweede broedpoging wagen.

In de polder en omgeving zijn veel predatoren actief waaronder Kauw, Zwarte Kraai, Ekster, Kleine Mantelmeeuw, Blauwe Reiger, Buizerd, Sperwer en Havik. De afgelopen jaren waren Zwarte Kraai en Kleine Mantelmeeuw waarschijnlijk de belangrijkste rovers. In het vroege voorjaar van 2016 is voor het laatst een vos bij de polder gezien. Er zijn geen latere meldingen bekend. We denken daarom dat zowel in 2016 als in 2017 geen vos meer op rooftocht is geweest in de polder in de broedperiode. De schrikdraadafrastering rond de hooilandpercelen was niettemin nuttig, al was het maar om de vele huiskatten af te schrikken.

Telmethode en waarnemingsdatums

Alle waarnemingen van broedvogels zijn verricht vanaf de randen van de polder. De meeste waarnemingen zijn 's middags gedaan vanaf de hoge Landsmeerderdijk met de zuidwestelijk zon in de rug. De kruin van de dijk ligt ca. 6,5m hoger dan de polder, waardoor vanaf de dijk een ruim en ongehinderd zicht bestaat op de verschillende percelen. Met name geldt dit voor de hooilandpercelen, waar het merendeel van de weidevogels broedt.

De drainagegreppels in de percelen zijn vanaf de dijk goed zichtbaar; aan de hand van de greppels kunnen broedlocaties van o.a. Grutto en Kievit vrij precies op de plattegrond worden ingetekend. Bij de waarnemingen is een broedlocatie als 'zeker' aangemerkt wanneer de nestplaats op minimaal twee achtereenvolgende teldagen (met een week tussentijd) bezet was. De nestplaatsen van zich verstoppende vogels zoals Tureluur, Krakeend, Bergeend, en Waterhoen hebben we nooit vanaf de dijk kunnen waarnemen. Wel waren de nestplaatsen van Meerkoet en Grauwe Gans goed te zien. Vaak ook zijn waarnemingen verricht vanaf het einde van de Van Zeggelaarstraat, en incidenteel vanaf de toegang aan het Wilmkebreekpad en vanuit de omringende tuinen. Om de vogels niet te

verstoren zijn we voor het doen van waarnemingen nooit de polder ingegaan. Wel is met enige regelmaat de pulsspanning van de schrikdraadafrastering gecontroleerd.

In de volgende tabel zijn de datums opgenomen van de dagen waarop waarnemingen vanaf de Landsmeerderdijk zijn verricht. Ook de weersomstandigheden op de betreffende dagen zijn aangegeven.

<i>Nummer</i>	<i>Datum</i>	<i>Temp.(°C)</i>	<i>Wind</i>	<i>Bewolking</i>
1	18 maart 2017	10	zwakke NW-wind	motregen, geheel bewolkt
2	25 maart 2017	13	sterke NO-wind (guur)	droog, zonnig, onbewolkt
3	1 april 2017	13	matige ZW-wind	droog na buien, bewolkt
4	8 april 2017	14	zwakke ZW-wind	droog, zonnig, half bewolkt
5	15 april 2017	11	sterke NW-wind (guur)	droog, geheel tot half bewolkt
6	22 april 2017	9	sterke NW-wind (guur)	droog, geheel tot half bewolkt
7	29 april 2017	13	zwakke NO-wind	droog, geheel tot half bewolkt
8	6 mei 2017	17	matige NW-wind	droog, zonnig, licht bewolkt
9	14 mei 2017	18	matige ZW-wind	droog na bui, half bewolkt
10	20 mei 2017	16	sterke ZW-wind	buien, half bewolkt
11	27 mei 2017	28	zwakke ZO-wind	droog, zonnig, onbewolkt
12	8 juni 2017	20	zwakke W-wind	droog, zonnig, half bewolkt
13	25 juni 2017	20	zwakke W-wind	lichte motregenbuien, bewolkt
14	6 juli 2017	25	lichte ZW-wind	droog, zonnig, later onweer

Tabel 4.1 Waarnemingsdatums Wilmkebreekpolder; weersomstandigheden op de waarnemingsdagen

Het weer in 2017

Het KNMI geeft de volgende karakterisering van het weer in Nederland in 2017:

“2017 was met een gemiddelde temperatuur van 10,9 °C het vierde zeer warme jaar op rij. Net als de drie voorgaande jaren eindigde 2017 in de top-10 van warmste jaren sinds het begin van de waarnemingen. Dit beeld past in de trend van een opwarmend klimaat. Januari was met gemiddeld 1,6 °C koud. Het was de koudste januarimaand sinds 2010. Op 23 januari werd in Twente met -10,8 °C de laagste temperatuur van het jaar geregistreerd. Februari was zacht, maar van 8 tot en met 10 februari was er een korte winterse periode die werd afgesloten door sneeuw, waarna voorjaarsweer volgde. De lente was als geheel zeer zacht, maar kende twee gezichten. Maart was zeer zacht, terwijl in april noordelijke stromingen voor koud weer zorgden. Vorst rond de 20ste veroorzaakte veel schade in de fruitteelt. Mei was extreem warm. De laatste 10 dagen verliepen zomers en op 29 mei werd het in Volkel 33,5 °C. Deze temperatuur behoort bij de hoogste temperaturen ooit gemeten in de lente in Nederland. Het zomerweer kreeg een vervolg in juni, die met 18,0 °C op een gedeelte eerste plaats van de warmste junimaanden sinds 1901 eindigde. De landelijk hoogste temperatuur van dit jaar, 35,2 °C, werd op 22 juni bereikt in Arcen. De zomer was warm en kwam op de 10e plaats in de rij van warme zomers sinds 1901. Het was wat zonniger dan normaal, maar ook natter. Juli was wisselvallig en nat en qua temperatuur normaal, in augustus lag de gemiddelde temperatuur iets beneden normaal. September was koel en alleen aan het begin en tegen het einde van de maand werd de 20 gradengrens bereikt. Op 13 september veroorzaakte de eerste herfststorm veel overlast, vooral in de kustprovincies. Oktober was juist zeer zacht. Op 16 oktober werd het in het zuidoosten met ruim 25 °C nog zomers warm.

Ook november verliep duidelijk warmer dan normaal. December was ook zacht, maar kende aan het begin en van 7 tot en met 12 december korte koude perioden.”

4.2 Resultaten vogeltellingen in broedseizoen 2017 en aantekeningen

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de getelde aantallen vogels. Ook zijn de aantekeningen bijgevoegd die zijn gemaakt op de waarnemingsdagen.

Telling op zaterdag 18 maart, 14:00u

De eerste telling van het seizoen vindt plaats bij somber weer: het is geheel bewolkt, er vallen motregenbuien, de temperatuur bedraagt ca. 10°C, er staat een zwakke noordwestenwind.

Er zijn al veel Kieviten en Tureluurs te zien, maar de Grutto's lijken nog niet allemaal terug te zijn. De eerste Kieviten zitten op het nest. De resultaten zijn als volgt:

Kievit 65 (4 nesten bezet)	Meerkoet 9	Nijlgans 2
Grutto 7	Waterhoen 2	Grauwe Gans 59
Tureluur 12	Krakeend 72	Bergeend 8
Scholekster 4 (2 paar)	Wilde Eend 17	
	Wintertaling 2	
		Blauwe Reiger 2
		Lepelaar 1

Verder zien we een IJsvogel boven de sloot langs het voormalige Kiekensterrein. In de polder bevindt zich een groot aantal Houtduiven. Het aantal Meeuwen, Kraaien en Kauwen is flink afgenomen vergeleken met de voorbije winterperiode.

Telling op zaterdag 25 maart, 14:00u

Het is onbewolkt op de teldag. De felle zon staat achter ons waardoor we een helder zicht op de polder hebben. De temperatuur bedraagt ca. 13°C en er staat een krachtige noordoostenwind (het is guur weer, ondanks de zon!).

Er is al een flink aantal Kieviten aan het broeden; ook zien we een Grutto op het nest. We noteren de volgende aantallen vogels:

Kievit 54 (18 nesten bezet)	Meerkoet 6 (3 paar)	Nijlgans 2 (1 paar)
Grutto 14 (1 nest bezet)	Waterhoen 1	Grauwe Gans 149
Tureluur 12	Krakeend 23	Bergeend 6 (3 paar)
Scholekster 6 (3 paar)	Wilde Eend 6	
	Wintertaling 6	
		Blauwe Reiger 0

Verder zien we 4 foeragerende Bontbekplevieren en 2 Brandganzen (die zitten midden tussen de Grauwe Ganzen). We zien ook de paring van een stel Scholeksters. Bij een overvliegende Havik gaat een groot deel van de Kieviten de lucht in. In de polder zoekt een flink aantal Houtduiven naar voedsel. Kraaien en Kauwen zijn er in kleiner aantal. Een Ooievaar vliegt voorbij, twijfelt of hij gaat landen, maar vliegt dan verder richting Waterland. Van buurtbewoners horen we later dat de ooievaar toch in de polder is geweest.

Telling op zaterdag 1 april, 14:00u

Voorafgaande aan de telling geven we uitleg over de weidevogels aan een groep van ca. 15 mensen van Buurtkamer Kadoelen. Veel mensen kennen de polder wel als weilandgebied waar schapen en koeien grazen, maar weten niet zo goed dat de polder veel weidevogels te gast heeft. Met de

meegebrachte kijkers kunnen we broedende Kieviten laten zien. Alsof het afgesproken is landen er ook twee Lepelaars in de polder; ze stappen direct de ondiepe sloten in om te foerageren. Iedereen is enthousiast!

We treffen het met het weer: het is droog geworden na enkele buien. De lucht is wel geheel bewolkt en er staat een matige zuidwestenwind. De temperatuur bedraagt ca. 13°C.

We merken dat het aantal Kieviten deze week is toegenomen: in totaal tellen we 68 individuen (inclusief 39 Kieviten op het nest). Op de percelen 'Bouwland' en '2^e Molenstuk' broeden inmiddels ook Kieviten. Deze percelen liggen buiten de elektrische afrastering. Kennelijk zijn er geen vossen of katten die de broedende vogels belagen. Het aantal broedende vogels lijkt wel aan de hoge kant te zijn; mogelijk hebben we rustende vogels aangezien voor broedende vogels. Volgende week gaan we alles nog eens goed controleren! Inmiddels zijn ook 3 paren Grutto tot broeden overgegaan. De Tureluurs zijn druk bezig elkaar het hof te maken en de concurrentie te verjagen.

De telresultaten zijn als volgt:

Kievit 68 (39 nesten bezet)	Meerkoet 12 (6 paar)	Nijlgans 4 (2 paar)
Grutto 12 (3 nesten bezet)	Waterhoen 0	Grauwe Gans 105 (veel op nest)
Tureluur 14	Krakeend 22	Bergeend 6 (3 paar)
Scholekster 6 (3 paar)	Wilde Eend 18	
	Wintertaling 6 (3 paar)	
		Blauwe Reiger 1
		Lepelaar 2

We zien verder 1 Bontbekplevier, 6 Witte Kwikstaart, en 1 Aalscholver op een hek. Al dagen zitten twee volwassen individuen van Kleine Mantelmeeuw naast elkaar in het land. Ze wachten tot er kuikens te roven zijn. Op grote hoogte vliegt een Havik over. De Kieviten hebben hem onmiddellijk in de gaten en raken gealarmeerd. Houtduif, Zwarte Kraai, Kauw, Ekster en Spreeuw foerageren in wisselende aantallen in de polder. Op 3 april zien we een moeder Wilde Eend met 13 pullen!

Telling op zaterdag 8 april, 14:00u

De lente begint goed op gang te komen. Veel uitlopende struiken en bomen. Het gras in de polder begint flink te groeien. De natte greppels beginnen allemaal droog te vallen.

Het is aangenaam weer op de teldag: het is zonnig en droog, er staat een zwakke zuidwestenwind en de temperatuur bedraagt ca. 14°C. Morgen wordt het 20°C; de dagen erna valt de temperatuur weer terug naar 12°C.

We hebben het aantal broedende Kieviten goed gecontroleerd: we komen nu op een totaal aantal van 72 individuen, waarvan 37 op het nest (2 minder dan vorige week). De locatie van de broedende vogels is grotendeels overeenkomstig de vorige telling, maar enkele vogels zien we nu op een andere plaats zitten. Dit wijst er mogelijk op dat we een rustende vogel soms voor een broedende vogel aanzien. We krijgen inmiddels ook 5 broedende Grutto's in beeld. Ze komen vaak alleen met het kopje boven het gras uit!

Bij een controle van de elektrische afrastering afgelopen dinsdag zagen we een nest met 6 eieren van Grauwe Gans langs de centrale langssloot. De resultaten van de telling zijn als volgt:

Kievit 72 (37 nesten bezet)	Meerkoet 9 (1 nest bezet)	Nijlgans 2 (1 paar)
Grutto 12 (5 nesten bezet)	Waterhoen 3 (1 paar)	Grauwe Gans 113
Tureluur 13	Krakeend 22	Bergeend 6 (3 paar)
Scholekster 5 (2 paar)	Wilde Eend 18	
	Wintertaling 2 (1 paar)	
		Blauwe Reiger 0

We zien driemaal een parend stel Tureluur. De Witte Kwikstaart is nog met 2 individuen aanwezig. Vanmorgen is bij de sloot achter het aangrenzende Kiekensterrein een IJsvogel waargenomen.

Telling op zaterdag 15 april, 14:00u

Wat was het koud op de Landsmeerderdijk tijdens de telling: straffe noordwestenwind recht in het gezicht en lage temperatuur van ca. 11°C. Maar gelukkig wel droog en later op de middag nog even een zonnetje. De vooruitzichten voor de komende week zijn niet gunstig. De wind blijft in de noordwesthoek, de dagtemperatuur blijft rond 10°C schommelen, en er is grote kans op nachtvorst en winterse buien. En dat op het moment dat veel Kievitkuikens uit het ei zullen kruipen. Vandaag zagen we de eerste kuikens al rondlopen op de percelen 'Bouwland', 'Kleine Schouwstuk', 'Duizend Roed' en 'Kleine Stukje' (in totaal kwamen 9 kuikens in beeld). Vorig jaar omstreeks deze tijd was het ook koud met winterse buien; toen hebben flink wat kuikens de kou en nattigheid doorstaan. Hopelijk is de generatie van dit jaar ook sterk genoeg. De resultaten van de telling zijn als volgt:

Kievit 70 (31 nesten bezet)	Meerkoet 9 (1 nest bezet)	Nijlgans 3 (1 paar)
Grutto 11 (3 nesten bezet)	Waterhoen 4 (1 nest bezet)	Grauwe Gans 110
Tureluur 11	Krakeend 6 (3 paar)	Bergeend 7 (3 paar)
Scholekster 6 (3 paar)	Wilde Eend 7	
	Wintertaling 0	
		Blauwe Reiger 1
		Lepelaar 1

Vorige week hebben we vijf broedende Grutto's gezien. We zien er nu drie terug; op de twee andere locaties krijgen we ze niet meer in beeld. Ze zaten diep verstopt in een hobbelig deel van het land en de begroeiing begint al hoger te worden. De Wintertalingen lijken weggetrokken te zijn. We zien nog wel een foeragerende Bontbekplevier en een lepelende Lepelaar. Ook zien we een Witte Kwikstaart. De Bergeenden zijn nog steeds bezig met territoriumafbakening. Er lijkt ook een ongepaarde volwassen vogel bijgekomen te zijn.

Afgelopen week was de week dat de eerste kuikens uit het ei kwamen (Kievit, Wilde Eend, Grauwe Gans). De komende weken zullen er steeds meer bijkomen. Overigens hebben we op 3 april al een vrouw Wilde Eend gezien met 13 pullen, maar die hebben we nooit meer terug gezien.

De predatoren (o.a. Kraai, Kauw, Ekster, Kleine Mantelmeeuw, Blauwe Reiger) staan allemaal klaar om een kuikentje mee te pikken. Vooral het tweetal Kleine Mantelmeeuw dat we steeds zien zitten en rondvliegen, zal zijn slag willen slaan.

Telling op zaterdag 22 april, 14:00u

Opnieuw was het koud, ca. 9°C, op de Landsmeerderdijk tijdens de telling. De straffe wind zat, net als de gehele afgelopen week, in de noordwesthoek en voerde polaire lucht aan. Tijdens de telling was het droog, eerst bewolkt, later flinke opklaringen met felle zon. De weersverwachting voor de komende week is niet gunstig: de wind blijft onveranderlijk vanuit het noordwesten waaien en buien aanvoeren. De middagtemperatuur zal niet ver boven 10°C komen.

De resultaten van de telling zijn als volgt:

Kievit 64 (17 nesten bezet)	Meerkoet 15 (5 nesten bezet)	Nijlgans 2 (1 paar)
Grutto 11 (1 nest bezet)	Waterhoen 1	Grauwe Gans 107
Tureluur 9 (1 nest bezet)	Krakeend 6 (3 paar)	Bergeend 7 (3 paar)
Scholekster 4 (1 paar)	Wilde Eend 18	
		Blauwe Reiger 4
		Lepelaar 1

Het aantal Kieviten lijkt iets teruggelopen te zijn (we zien er 64; vorige week 70). Vergeleken met vorige week zien we ook minder vogels op het nest zitten (nu 17 tegen vorige week 31); kennelijk zijn op veel plaatsen kuikens uitgekomen. Er zijn ook enkele nieuwe nestplaatsen bijgekomen (mogelijk is er een nest op perceel 'Elleboog', naast het bouwterrein 'Klein Kadoelen', waar op dit moment geen bouwactiviteiten zijn). Bij de ouderparen die vaakzaam rondkijken zien we in totaal 23 pullen lopen. Ze zijn vooral zichtbaar in de hooilandpercelen waar lange tijd water heeft gestaan in de greppels en het gras nog erg laag is. Op perceel 'Bouwland' dat buiten de schrikdraadafrastering ligt, lopen ook kuikens rond. Over het geheel gezien lijkt het aantal kuikens per ouderpaar niet zo hoog te zijn. Waarschijnlijk heeft een aantal kuikens het gure weer van afgelopen week niet doorstaan of is te pakken genomen door de bekende predatoren (Kraai, Kauw, Ekster, Kleine Mantelmeeuw).

Vorige week zagen we 3 Grutto's op het nest. Nu zien we nog één broedend paar en twee ouderparen met kuikens (1 paar met 1 kuiken, 1 paar met 3 kuikens). Er lopen nog twee andere Gruttoparen rond en een losse vogel. Nu en dan gaat een deel van de Grutto's de lucht in om luid roepend en achter elkaar aanjagend een rondje te vliegen (we zagen tweemaal een groepje van 6). De Tureluurs houden zich veelal paarsgewijs bij de slootkanten of in de natte greppels op. Toevallig zagen we van de week een Tureluur naar zijn nestplaats op perceel 'Bouwland' lopen, gaan zitten en gras over zich heen trekken. Waarschijnlijk zijn er meer nestplaatsen, maar ze zijn vanaf afstand niet in beeld te krijgen.

Het lijkt er op dat twee paar Scholekster al tot broeden is overgegaan (mogelijk op platte grinddaken van gebouwen naast de polder). Van de week zagen we een paar Scholekster rondscharrelen op de zandbodem van bouwterrein 'Klein Kadoelen'. Gaan ze daar een nest maken?

De Meerkoeten zitten nu overal te broeden. In de dwarssloten krijgen we verspreid door de polder 5 broedende vogels te zien. We zien nog 1 Waterhoen bij de sloot naast perceel 'Zanddijkje'; waarschijnlijk wordt daar in de slootkant gebroed. Het paar Waterhoen dat we vorige week in de hoge sloot nabij de Kadoelenweg bij een drijvend nest zagen, hebben we daar niet meer teruggezien. Later zagen we wel een Waterhoen in een dwarssloot bij de boerderij rondscharrelen.

De 3 paar Krakeenden zijn nog niet tot broeden overgegaan. Wilde Eend heeft al wel gebroed; we zagen 4 vrouwen met in totaal 15 kuikens (geen groot aantal; waarschijnlijk zijn al veel kuikens 'gesneuveld'). Er lopen inmiddels ook al veel paren Grauwe Gans rond met jongen; we telden 5 ouderparen met in totaal 23 kuikens. Met name het stel Kleine Mantelmeeuw dat al weken in de polder verblijft, toont veel belangstelling voor de nog kleine ganzenkuikens. De meeuwen zitten veelal op de paaltjes van het openstaande hek tussen de percelen 'Weidstuk' en 'Rijststuk' of hangen bij de ganzenparen met kuikens rond. Ze doen alsof ze geen kwaad in de zin hebben, maar zullen niet aarzelen om toe te slaan wanneer de kans zich voordoet.

De Bergeenden zijn nog steeds aan het bakkeleien. Kennelijk zijn de broedterritoria nog niet goed afgebakend.

Op twee plaatsen zien we een Witte Kwikstaart. Voor het eerst zien we ook een foeragerende Boerenwaluw boven de polder. De Bontbekplevier is nog steeds te zien op de vochtige plekken in de hooilandpercelen. Ook de ene Lepelaar komt nog regelmatig 'lepelen' in de polderslootjes.

Telling op zaterdag 29 april, 14:00u

Na een koude week met middagtemperaturen rond 10°C en buien is het vandaag wat warmer: 13°C. De wind is gedraaid van noordwest naar noordoost. Morgen wordt het nog wat warmer. Tijdens de telling is het droog, het is bewolkt en later komen er flinke opklaringen. De noordoosten wind is zwak.

De resultaten van de telling zijn als volgt:

Kievit 69 (6 nesten bezet)	Meerkoet 15 (6 nesten bezet)	Nijlgans 6 (3 paar)
Grutto 12	Waterhoen 0	Grauwe Gans 158
Tureluur 12	Krakeend 12 (6 paar)	Bergeend 10 (4 paar)
Scholekster 7 (2 paar)	Wilde Eend 14	
		Blauwe Reiger 1
		Lepelaar 1

Het aantal waargenomen Kieviten is weer terug op het aantal van twee weken geleden (nu 69, toen 70). De meeste nesten zijn inmiddels uitgekomen; we zien nog slechts 6 broedende Kieviten; wel zijn op minimaal 2 plaatsen nieuwe broedpogingen begonnen. Opvallend is dat de ouderparen met kuikens op tien verschillende percelen lopen, waarvan vijf buiten de schrikdraadafrastering. In totaal krijgen we 57 kuikens te zien.

Met de Grutto's gaat het minder goed. Vorige week waren er twee ouderparen met in totaal 4 kuikens en 1 paar op het nest. Nu zien we 1 paar met 2 kuikens, 1 paar dat weer aanstalten lijkt te gaan maken om te broeden, 2 foeragerende andere paren en 4 verspreide vogels.

De Tureluurs lopen veel langs de slootranden of in de natte greppels; een aantal paren vertoont duidelijk amoureuze neigingen. We krijgen geen kuikens in beeld.

Van de Scholeksters krijgen we niet zo goed hoogte. Er zijn in ieder geval twee paren. Maar we zagen ook steeds een drietal; de paarvorming is kennelijk nog niet afgerond. Het broeden lijkt ook nog niet te zijn begonnen.

De Meerkoeten broeden op 6 verschillende plaatsen. De Meerkoeten zijn bijzonder fel: wanneer een andere vogel in de buurt komt wordt deze fanatiek verjaagd. Later in de week, op 1 mei, zagen we hoe een pul van een Wilde Eend te dicht bij kwam en genadeloos werd aangevallen en afgemaakt. De betreffende moedereend had op 30 april nog 10 kuikens, een dag later waren dat er 8 en op 1 mei waren er nog 5 over. De achteruitgang van de Wilde Eend is wellicht te wijten aan de naïviteit van de moedereend: ze ziet meestal geen gevaar en wanneer de kuikens worden aangevallen is ze nauwelijks in staat de kuikens te verdedigen. De mannen Wilde Eend doen niet mee aan de verdediging van de kuikens: ze hebben immers geen vaste band met de moedereend. Regelmatig zie je dat de moedereend door een groep hitsige mannen wordt belaagd en dat de kuikens daar de dupe van worden. Op de teldag zagen we hoe een Zwarte Kraai een kuiken wegpakte bij een moedereend die met een stel kleintjes op weg was naar de sloot. Een in de buurt aanwezige Grutto ging achter de kraai aan, maar deze liet zich niet van de wijs brengen en begon rustig het kuiken op te peuzelen. In totaal tellen we 4 vrouwen Wilde Eend met samen 18 kuikens.

De Bergeenden zijn nog steeds in gevecht om een eigen territorium. Er hebben zich 4 paren gevormd en er vliegen nog 2 'losse' vogels rond. Het aantal paren Krakeend lijkt te zijn toegenomen: we zien nu 6 paar verspreid door de polder. Waterhoen zien we niet meer, maar er zullen verstopt in de slootkanten wel enige paren zijn. Nijlgans is nu met 3 paar in de polder. Op de teldag vonden verwoede gevechten plaats tussen twee mannen. Grauwe Gans is vredelievender. Het aantal adulte ganzen is gegroeid tot 158. We zagen, verspreid door de polder, in totaal ca. 50 kuikens rondlopen. Er zijn ook 3 Brandganzen op bezoek gekomen. De twee Kleine Mantelmeeuwen hangen nog steeds rond bij de Grauwe Ganzen, maar ze patrouilleren ook boven de percelen en de sloten op zoek naar een gemakkelijke prooi. Heel kort zien we een Witte Kwikstaart bij een slootkant.

Telling op zaterdag 6 mei, 14:00u

Vandaag geen uitgebreide telling. Het is zonnig, temperatuur rond 17°C, matige noordwestenwind. Afgelopen week was het nog steeds fris met af en toe een bui.

We zien de eerste twee Tureluurparen van het seizoen rondlopen met pullen. Ook zien we een groot aantal Kievitparen en één paar Grutto's met pullen. Er zijn nog twee Brandganzen op bezoek (vorige week waren er drie). Kort in beeld een Witte Kwikstaart; deze is al het gehele voorjaar aanwezig. Soms zien we er twee. Zijn ze aan het broeden? Ook het gehele voorjaar aanwezig één of twee foeragerende Lepelaars. De dichtstbijzijnde broedplaats van Lepelaars is de Kinseldam in het IJsselmeer boven Durgerdam. Komen de Lepelaars vanaf deze plaats naar de Wilmkebreekpolder? Later in de week, op 11 mei, zien we een tweetal Tapuiten foerageren op de kale delen van perceel 'Rijstuk', een zeldzaamheid.

Het perceel 'Duizend Roed' heeft afgelopen winter en voorjaar het meest uitgebreid onder water gestaan. Een brede strook grond ter weerszijden van de drainagegreppels is hier nog vrijwel geheel kaal. Voor de weidevogelpullen is hier weinig dekking; dit zal de reden zijn dat hier niet het grootste aantal vogels met kuikens rondloopt. Percelen met natte greppels welke aan weerszijden een strook kort gras hebben, lijken aantrekkelijker te zijn voor de vogels.

Telling op zondag 14 mei, 14:00u

Het weer is de afgelopen week veel beter geworden: de wind is naar het zuiden gedraaid en die heeft warme en vochtige lucht meegebracht. Zonnige perioden wisselen af met buien. Ook vandaag op de teldag is het half bewolkt en trekt er een flinke plensbui over. De temperatuur ligt rond 18°C en de wind is zwak tot matig uit het zuidwesten.

De resultaten van de telling zijn als volgt:

Kievit 64 (nog 1 nest bezet)	Meerkoet 8	Nijlgans 2 (1 paar)
Grutto 10	Waterhoen 2	Grauwe Gans 89
Tureluur 22	Krakeend 8 (4 paar)	Bergeend 10 (4 paar)
Scholekster 5 (1 paar)	Wilde Eend 16	
		Blauwe Reiger 0
		Lepelaar 1

Het aantal Kieviten in de polder blijft verrassend hoog. Gezien de alertheid van de vogels denken we dat zo'n 30 ouderparen nog levende kuikens hebben. We zien in totaal 37 kuikens, maar het gras wordt al flink hoger dus ze kunnen zich goed verstoppen. Opvallend is dat de oudste jongen al vrij groot zijn (halfwas), maar tegelijkertijd lopen er ook nog heel kleine pulletjes rond. Er zit ook nog één vogel op het nest.

Er zijn nog 10 Grutto's in de polder. Eén ouderpaar loopt op perceel 'Klein Schouwstuk' met in ieder geval 1 jong; een ander paar is bij elkaar en is oplettend maar we zien geen kuikens; de andere vogels vertonen geen duidelijk alert gedrag. Blijven ze in de polder vanwege de voedselrijkheid of gaan ze nog een broedpoging wagen? Af en toe gaat een groepje de lucht in om luid roepend een rondje te maken boven de polder.

De Tureluur wordt dit jaar een succesverhaal. Zagen we de afgelopen weken meestal rond de 12 vogels, nu zien we in totaal 22 vogels (11 paar) verspreid door de polder. Bij 5 paar zien we in totaal 8 kuikens lopen, maar er zullen ongetwijfeld veel meer kuikens zijn. Een slimme vogel, de Tureluur, die zich goed weet te verstoppen en ook de kuikens goed bewaakt.

De Scholeksters blijven voor ons een compleet raadsel. We zagen één paar en drie 'losse' individuen. Betekent dit dat er in de omgeving gebroed wordt?

De Meerkoeten lijken allen klaar te zijn met broeden, we zien geen bezette nesten meer. Op drie verschillende plaatsen zien we een ouderpaar met jongen; in totaal tellen we 8 kuikens. Op één plaats zien we ook een paar Waterhoen met 2 kuikens. Krakeend zien we met in totaal 4 paren; wellicht zijn andere paren al begonnen met broeden. Met de Wilde Eend gaat het net als in

voorgaande jaren niet goed: we zien één moedereend met één halfwas jong en twee moedereenden met 3 en 4 kuikens. De predatie door meeuwen, kraaien en eksters is te hoog. Overigens, het stel Kleine Mantelmeeuw is niet meer in de polder en dat vergroot wellicht de overlevingskans.

Een tweetal paren Bergeend is er, ondanks al het onderlinge gekrakeel, in geslaagd om eieren uit te broeden: we zien 1 paar met 7 kuikens en 1 paar met 4 kuikens. De andere Bergeenden vliegen elkaar nog vaak in de veren. Het lijkt erop dat er een mannenoverschot is.

De Grauwe Gans doet het dit jaar weer erg goed: we tellen in totaal meer dan 100 kuikens. Ze hebben zich in een drietal ganzencrèches verenigd: de grote crèche in perceel 'Achterdijk' en twee kleinere crèches op andere plaatsen. De leeftijd van de kuikens loopt wel uiteen: sommige kuikens zijn al half volgroeid, andere kuikens komen pas kijken.

Er foerageert weer een enkele Lepelaar in de polder (maar op andere dagen zien we er ook vaak twee). De Witte Kwikstaart zit weer op zijn vaste plekje in perceel 'Rijstuk'. In de molensloot zien we een man Kuifeend. Langs de tuinen van de huizen aan de Kadoelenweg en Stoombootweg zien we een achttal Eksters (beruchte rovers van zangvogelkuikens en eendenkuikens).

Op perceel 'Kleine Stukje' loopt een Haas. We hebben hem al eerder gezien; mogelijk is hij hier na de winter vanuit Waterland naartoe gekomen.

Telling op zaterdag 20 mei, 14:00u

Op de teldag is het half bewolkt en blaast er een flinke wind vanuit de zuidwesthoek. Af en toe een buitje. De temperatuur ligt rond 16°C.

Het gras in de polder begint al flink op te schieten. Het eerste bloemgeel van de Grote Ratelaar begint door het gras te schemeren. De vogelobservaties worden daardoor mooier. In de greppels waar deze winter en dit voorjaar lang water heeft gestaan, is de begroeiing echter nog laag, waardoor we toch een aardig beeld krijgen van de aanwezige vogels. De resultaten van de telling zijn als volgt:

Kievit 50 (2 nesten bezet)	Meerkoet 7	Nijlgans 3 (1 paar)
Grutto 9	Waterhoen 2	Grauwe Gans 112
Tureluur 22	Krakeend 4 (2 paar)	Bergeend 10
Scholekster 4 (1 paar)	Wilde Eend 12	
		Blauwe Reiger 1
		Lepelaar 1

Het aantal Kieviten in de polder is inmiddels afgenomen (we tellen nog 50 adults). Waarschijnlijk zijn de vogels waarvan de broedpoging niet is gelukt, aan het wegtrekken. Maar sommige vogels beginnen voor een tweede keer: we zien weer twee vogels op een nest zitten. Op alle 14 percelen lopen ouderparen rond; in totaal krijgen we 38 kuikens in beeld, waarvan er al veel zijn die binnenkort zullen kunnen vliegen.

We zien nog 9 Grutto's in de polder. Op hun vaste plaatsen lopen drie paren rond waarvan één paar met één zichtbaar kuiken, terwijl de andere twee paren waakzaam rondkijken. Dit lijkt er op dat minimaal drie paar Grutto's nakomelingen hebben. De overige drie adulte vogels lopen meer verspreid rond. Later in de week zien we op verschillende plaatsen drie waakzame Grutto's op hekpaaltjes staan.

We tellen opnieuw in totaal 22 Tureluurs in de polder. Er zijn minimaal 5 ouderparen met kuikens (we krijgen 7 kuikens in beeld), maar waarschijnlijk zijn er meer ouderparen met jongen.

Scholekster is met 1 paar en twee 'losse' individuen in de polder. We zien tot nu toe nog geen kuikens.

We zien 3 oudervogels Meerkoet met in totaal 10 pullen in de sloten; er zwemmen ongetwijfeld meer ouders met pullen, maar we kunnen niet alle sloten overzien en bovendien wordt de begroeiing van de slootkanten steeds voller. Het paar Waterhoen zien we op hun plek in de sloot bij het perceel 'Zanddijkje', maar de 2 kuikens van vorige week zijn verdwenen.

Er duiken steeds opnieuw vrouwen Wilde Eend met kuikens op: deze week zien we twee vrouwen met in totaal 13 kleine kuikens. Meestal is het aantal kuikens na een paar dagen gedecimeerd. Deze week tellen we 3 Nijlganzen (1 paar en een 'los' individu). De Nijlganzen lijken geen aanstalten te gaan maken om zich voort te planten.

De Bergeenden hebben wel voortplantingssucces: we zien 1 ouderpaar met 4 pullen en 1 ouderpaar met 3 pullen. Verder zien we min of meer paarsgewijs 6 adulte vogels. Het paar met 7 pullen van vorige week heeft de kuikens kennelijk onzichtbaar voor ons in de centrale langssloot achtergelaten of verstopt in het gras.

De kuikens van Grauwe Gans zijn voor een deel al zo groot dat ze driekwart van de afmetingen van de oudervogels hebben bereikt. Maar er lopen ook nog heel wat kleine gansjes rond.

De Witte Kwikstaart loopt op zijn vaste stek in perceel 'Duizend Roed'. De Lepelaar die vrijwel iedere dag de polder bezoekt, scharrelt rond in de sloten bij perceel 'Kleine Stukje'.

Later in de week, op 25 mei, zijn we getuige van een gevecht tussen een groep Kauwen en een paar Zwarte Kraaien. Eén van de Kauwen wordt door een grote Kraai gegrepen en op de grond gedrukt. Zeker 10 minuten lang hakt hij woedend met zijn snavel in op de onderliggende Kauw. Twee andere Kraaien staan er goedkeurend bij. De andere Kauwen voeren duikvluchten naar hen uit, maar niets laat de Kraaien van de wijs brengen. De inmiddels dode Kauw wordt daarna nog wat heen en weer gesleept en vervolgens achtergelaten. De rust is weergekeerd; het lijkt alsof er niets is gebeurd.

Telling op zaterdag 27 mei, 14:00u

De lucht is strakblauw op de teldag; later trekt een lichte sluierbewolking over. Er staat een zwakke zuidoostenwind, die voor enige verkoeling zorgt. Het is warm, de temperatuur ligt rond 28°C.

Afgelopen week is de temperatuur geleidelijk omhoog gegaan; voor de komende dagen worden tropische temperaturen boven 30°C voorspeld (er sneuvelen diverse maximum dagtemperaturen). Het gras in de polder staat overal in bloei; de Grote Ratelaar kleurt alle hooilandpercelen geel. De greppels raken ook dichtgegroeid. De vogelobservaties vanaf de dijk zijn nu erg moeilijk aan het worden. We krijgen daardoor geen compleet beeld meer van de aanwezige vogels. Vanaf nu zullen we meer op ad hoc basis gaan observeren.

De resultaten van de telling zijn als volgt:

Kievit 37	Meerkoet 10	Nijlgans 1
Grutto 9	Waterhoen 2	Grauwe Gans 81
Tureluur 12	Krakeend 6 (3 paar)	Bergeend 10
Scholekster 5 (2 paar)	Wilde Eend 13	
		Blauwe Reiger 1
		Lepelaar 1

Het aantal adulte Kieviten is nu flink aan het teruglopen (we tellen nog 37 adulte vogels en 19 kuikens). Regelmatig zien we vogels uit de polder wegvliegen; maken ze uitstapjes naar Waterland? Sommige kuikens zijn al zo groot dat de kuif zichtbaar wordt. Waarschijnlijk is ook al een aantal vliegvlugge kuikens weggetrokken (na 35-40 dagen zijn Kievitkuikens vliegvaardig).

Er lopen 3 paar Grutto's in de polder die waakzaam rondkijken en krijgen 1 kuiken in beeld; de andere 3 'losse' Grutto's zijn minder alert. We denken dat in ieder geval deze drie paar Grutto's er in

geslaagd zijn om één of meer kuikens groot te brengen. Mogelijk zijn sommige kuikens al vliegvlug (Grutto-kuikens zijn na 28 dagen vliegvaardig).

We noteren in totaal 12 adulte Tureluurs, maar er zijn er waarschijnlijk meer (vorige week zagen we er nog 22). Op zeven verschillende plaatsen zien we waakzame vogels uitvallen naar andere vogels (vooral naar Kauwen) of rondkijken op hekpaaltjes. We houden het erop dat minimaal 7 paar Tureluurs kuikens hebben. De twee kuikens die we zagen zijn al behoorlijk groot en mogelijk al vliegvlug (Tureluur-kuikens zijn na 25 dagen vliegvaardig).

We zien 2 paar Scholeksters en een 'losse' vogel. Tot nu toe hebben we nog geen pullen van de Scholekster gezien in de polder. De Scholekster broedt als regel vrij laat in het seizoen, in de periode mei-juli. Het is dus mogelijk dat er nog ergens (wellicht in de directe omgeving) gebroed wordt. Scholekster-kuikens zijn na 28 dagen vliegvaardig.

Op verschillende plaatsen zien we Meerkoet-ouders zwemmen met pullen; we tellen in totaal 10 kuikens bij 5 ouders. Mannetje en vrouwtje Meerkoet blijven veelal niet dicht bij elkaar wanneer ze rondzwemmen met kuikens. Vaak verdelen ze de drie à vier kuikens. Ook vandaag zien we slechts op één plaats beide ouders bij elkaar bij de kuikens.

Er zwemt een paar Waterhoen in de hoge sloot bij het Kiekensterrein. In de poldersloten zwemmen 3 vrouwen Wilde Eend met in totaal 12 pullen. We zien 3 paren Bergeenden met pullen, één paar met 4, één paar met 3 en één paar met 12 kuikens. Maar mogelijk is er nog een vierde paar met jongen.

De kuikens van de Grauwe Gans groeien als kool: de oudste kuikens beginnen al grote slagpennen in de vleugels te ontwikkelen. Canadese Ganzen zien we niet veel in de polder, maar nu is er een groep van maar liefst 10 adulte vogels neergestreken in perceel '2^e Molenstuk'. De Witte Kwikstaart die we wekenlang hebben gezien, heeft zich vandaag kennelijk goed verstoppt want hij zit niet op zijn vaste plekje. De Lepelaar is wel present.

We zien verder een overvliegende Visdief, en in de Molensloot een man Kuifeend. Later in de week zien we een rondcirkelende Ooievaar die geen kans ziet om te landen, want hij wordt door een Kraai achterna gezeten en weggejaagd.

De Boerenwaluw hebben we dit seizoen nog niet in de polder gezien (afgezien van een enkele waarneming van een foeragerende vogel in de 3^e week van april). Het lijkt er dus op dat de Boerenwaluw geen nestplek meer heeft in een paardenstal aan de rand van de polder (zoals in voorgaande jaren).

Telling op donderdag 8 juni, 16:00u

Vorige week, tot Pinksterzaterdag 3 juni, was het zeer warm voor de tijd van het jaar en droog. De afgelopen maand mei was overigens als geheel aan de droge kant: er is slechts weinig regen gevallen. Op 3 juni zette een weersverandering in met enkele flinke regenbuien. De daarna volgende dagen brachten afkoeling bij een sterke zuidwestenwind en zo nu en dan flinke plensbuien. Afgelopen nacht regende het licht; de lucht is daarna opgeklaard. Tijdens de telling is de lucht half bewolkt; vanavond volgen nieuwe buien. Er staat een zwakke tot matige westenwind, de temperatuur ligt rond 20°C. De Grote Ratelaar in de hooilandpercelen is voor een deel al uitgebloeid en ziet er verdord uit; op plaatsen waar de groei later is begonnen zijn nog wel gele bloemen te zien. De vogelobservaties vanaf de Landsmeerderdijk leveren de volgende resultaten op:

Kievit 15	Meerkoet 7	Nijlgans 6 (3 paar)
Grutto 1	Waterhoen 0	Grauwe Gans 36
Tureluur 4	Krakeend 0	Bergeend 9
Scholekster 4 (1 paar)	Wilde Eend 16	Blauwe Reiger 8
		Lepelaar 1

Het aantal Kieviten is nu flink afgenomen. De nog aanwezige vogels zijn evenwel zeer alert en verdedigen hun kuikens fanatiek. We tellen er in totaal 10. Opmerkelijk is de waarneming van een klein kuiken van hooguit een week oud op perceel 'Weidstuk'. We hebben hier de afgelopen tijd geen broedende vogels gezien, dus het broeden is stiekem gebeurd in het hoge gras. Voordat dit kuiken vliegvlug is zitten we in de eerste of tweede week van juli.

Eerder in de week zagen we hoe een Kraai een Kievitkuiken te pakken nam; de Kraai werd door een groep van zeker 10 Kieviten en 4 Tureluurs fel belaagd, maar helaas trok de Kraai er zich niet zo erg veel van aan. Uiteindelijk vloog hij weg met 'iets' in zijn poten, door de hele groep achterna gezeten. Zo'n aanval van een Kraai zagen we ook later in de week, op 10 juni; gelukkig kon deze Kraai door de groep Kieviten en Tureluurs worden weggejaagd. Gezien ook onze eerdere waarnemingen is de conclusie gerechtvaardigd dat de Kraai dit jaar waarschijnlijk de toppredator is van weidevogelkuikens in de polder. De Mantelmeeuw staat goede tweede, alhoewel deze alleseter zich meer op eendenkuikens en jonge ganzenkuikens lijkt te richten.

We krijgen 1 Grutto in de kijker; de overige Grutto's lijken inmiddels met jongen vertrokken te zijn. Tot onze verrassing echter zien we 's avonds nog een groep van 5 Grutto's overvliegen.

De Tureluurs zijn ook grotendeels met jongen vertrokken; we zien nog 2 waakzame ouderparen en krijgen in totaal 2 kuikens in beeld.

De Scholekster is het gehele voorjaar met enkele paren te zien geweest in de polder maar we hebben niet kunnen vaststellen dat ze jongen hebben voortgebracht. Ook op het stukje grond net buiten de ring A10 zien we regelmatig Scholeksters, maar ook daar zijn geen jongen te zien. Is het een slecht broedjaar voor de Scholekster?

We zien 3 oudervogels Meerkoet met in totaal 7 kuikens. Waterhoen krijgen we niet te zien evenmin als Krakeend. Wel zien we 4 vrouwen Wilde Eend met in totaal 15 kuikens.

De jonge Bergeenden zijn al vrij groot; er heeft zich een groep van 16 kuikens gevormd met 4 adulte vogels daaromheen en 3 adulte vogels op grotere afstand. In de centrale langssloot zwemmen nog 4 Bergeendkuikens met hun ouders.

De Nijlgans is met 3 paar aanwezig; de Nijlgans komt en gaat maar heeft dit jaar niet gebroed in de polder of directe omgeving.

We zien 36 adulte vogels Grauwe Gans; in én buiten de ganzencrèche tellen we in totaal 127 kuikens. Eerder waren er veel meer adulte vogels, maar kennelijk zijn de niet broedende ganzen al weggetrokken om elders te ruien.

Er zijn weer 9 Blauwe Reigers in de polder; de afgelopen weken waren er veel minder. Komen ze terug vanuit de broedkolonies?

Er zijn ook veel Spreeuwen met hun jongen in de polder, allemaal op zoek naar insecten en wurmen.

De Haas die hier zijn domicilie heeft gekozen, zit verstopt tussen het hoge gras, maar zijn lange lepeloren verraden hem. Boven de polder zien we een groep van 5 foeragerende Boerenwaluwen.

Ze zijn hier al de gehele week. En tot onze grote verrassing zien we in perceel 'Weidstuk' twee Huiszwaluwen: ze gaan even op de kleibodem zitten in een kale greppel en pikken wat klei op. Zijn ze nog bezig met de bouw van een nestkom in de buurt van de polder? We zien ook een overvliegende Mantelmeeuw, maar deze lijkt weinig geïnteresseerd in kuikens. De Lepelaar is ook weer aanwezig.

Telling op zondag 25 juni, 15:00u

De afgelopen twee weken waren opnieuw warm en droog, met enkele tropische dagen. Met een flinke onweersbui op donderdag 22 juni lijkt aan de warmte voorlopig een einde te zijn gekomen. Het lange gras in de hooilanden begint geel te verkleuren; de aren dragen volop zaad. Opvallend is dat een aantal drainagegreppels nog niet begroeid is: de bruine kleibodem is goed te zien. Veel van de kruiden in de polder zijn al uitgebloeid. Langs de sloten staan nog wel uitbundig bloeiende akkerdistels. Alle oever- en waterplanten hebben zich nu geheel ontwikkeld. De schrikdraden van de elektrische afrastering rond de hooilanden zijn daardoor overgroeid geraakt. Twee weken geleden

lag de pulsspanning nog tussen 2 en 3 kV, maar deze is daarna flink teruggelopen. De pulsgenerator is inmiddels uitgeschakeld.

Tijdens de telling is de lucht volledig bewolkt. Er staat een zwakke tot matige westenwind, de temperatuur ligt rond 20°C. Af en toe valt een zeer lichte motregen ('natte lucht').

De vogelobservaties vanaf de Landsmeerderdijk leveren de volgende resultaten op:

Kievit 2	Meerkoet 7	Nijlgans 4 (2 paar)
Grutto 0	Waterhoen 0	Grauwe Gans 210 (adult + jongen)
Tureluur 1	Krakeend 3	Bergeend 4
Scholekster 1	Wilde Eend 6	Blauwe Reiger 5
		Lepelaar 3 (adult + 2 jongen)

Bijna alle Kieviten zijn nu weggetrokken. Er lopen nog twee adulte vogels rond maar die lijken geen jongen meer bij zich te hebben. Op 8 juni zagen we nog een piepklein Kievitkuiken in perceel 'Weidstuk' en daarnaast een tiental flink opgeschoten bijna vliegvlugge jongen.

Alle Grutto's zijn nu weg. Ook is het merendeel van de Tureluurs met jongen vertrokken; afgelopen week zagen we 1 paar waakzame Tureluurs in perceel 'Stuk Achterhuis', nu zien we daar 1 vogel even opvliegen en weer landen.

Scholekster hebben we dit jaar niet met jongen gezien.

De jongen van de verschillende Meerkoetparen (we zien in totaal 9 jongen) zijn al bijna volgroeid. De afgelopen weken is het snel gegaan met hun ontwikkeling.

Met de vele jongen van de Bergeenden gaat het ook goed. De grootste groep van 17 jongen bevindt zich in de Molensloot; een tweede kleinere groep van 4 jongen zien we in perceel 'Duizend Roed'. Binnenkort zullen de jongen kunnen vliegen. De oudervogels (we zien er 4 in totaal) houden zich wel steeds in de buurt van de jongen op, maar zijn niet erg dichtbij. Toch is de verdediging tegen predators erg effectief. Ze gaan snel in de achtervolging wanneer bijvoorbeeld een meeuw te dicht in de buurt komt. Ondanks al hun onderlinge gekrakeel in het begin van het seizoen hebben ze een groot aantal nakomelingen gekregen en groot gebracht.

De Krakeenden blijken ook in de polder te hebben gebroed. We zien 3 vrouwen met in totaal 17 opgeschoten jongen. Bij de vorige telling op 8 juni hebben we geen enkele Krakeend waargenomen; we dachten toen dat de Krakeenden zonder te broeden weggetrokken waren. Krakeenden beginnen later in het seizoen te broeden dan Wilde Eend en houden zich kennelijk beter schuil met hun jonge kuikens. Vrijwel iedere week zagen we Wilde Eend met kuikens rondzwemmen maar de meeste kuikens zijn niet groot geworden. Ook vandaag zien we weer 4 vrouwen Wilde Eend met in totaal 13 pullen.

De jongen van de Grauwe Gans zijn merendeels al vliegvlug. Regelmatig vliegt een ouderpaar met jongen een rondje boven de polder. De Grauwe Gans heeft net als voorgaande jaren een groot broedsucces behaald: we schatten dat er ca. 150 kuikens zijn groot gebracht. Nijlgans daarentegen heeft niet gebroed in de polder; het gehele broedseizoen hebben zich wel verschillende adulte vogels (maximaal 6) in de polder opgehouden.

Boven de polder foerageren 4 Boerenzwaluwen; afgelopen week zagen we vaak een groepje van 6 vogels. Soms zien we ook een tweetal Huiszwaluwen.

Hoger in de lucht vliegen enkele Gierzwaluwen rond. Gierzwaluwen zien we regelmatig in groepjes boven de polder en omgeving vliegen; ze broeden voor zover bekend niet meer onder de daken van huizen rond de polder maar wel in de wijk naast de ring A10.

Sinds enige weken komt er vrijwel iedere dag een Lepelaar met twee jongen op bezoek in de polder.

Laatste observaties op donderdag 6 juli , 15:00u

We lopen nog een laatste keer over de Landsmeerderdijk. Het is zonnig weer en met 25°C is het aan de warme kant. Boer Harrie Kok heeft de afgelopen dagen het lange gras in de hooilanden gemaaid en is nu bezig het hooi in balen te pakken. Het is spannend: vanavond wordt er onweer verwacht.

We zien nog een 20-tal Grauwe Ganzen, verschillende Meerkoeten met jongen, 6 vrouwen Wilde Eend met in totaal 19 pullen, 3 Scholeksters, 1 paar Nijlgans, en 7 Blauwe Reigers. Er foerageert een enkele Boerenwaluw boven de polder. Hoog in de lucht een groepje van 6 Gierzwaluwen.

Er loopt ook nog steeds een Bergeendjong in de polder; het blijkt dat het jong niet kan vliegen. De rest van het jaar zien we hem regelmatig terug. Hij ziet er gezond uit, kan hard lopen en zwemmen, maar vliegen lukt niet.

Opgejaagd door de rijdende tractoren schieten plotseling twee Hazen voorbij. Het lijken geen volwassen dieren te zijn.

4.3 Soortbespreking

In deze paragraaf gaan we wat dieper in op de resultaten van de observaties. We betrekken daar ook de resultaten van vorig jaar bij.

Grutto

In 2016 bedroeg het aantal adulte vogels aan het begin van het broedseizoen 14, in 2017 was dat aantal 13. Die aantallen liepen gaande het broedseizoen wat terug. De verschillende locaties waar broedende Grutto's zijn waargenomen, zijn in Figuur 4.1 (links: 2016, rechts: 2017) weergegeven. Opvallend is dat Grutto in beide jaren dezelfde twee hooilandpercelen uitkoos voor zijn nest. Ook in voorgaande jaren waren deze percelen favoriet als nestplaats.

In 2016 bedroeg het aantal tegelijk bezette nesten vijf (waargenomen op 23 april). Hieruit kunnen we concluderen dat minimaal vijf paar Grutto's heeft gebroed. Op grond van latere waarnemingen (het aantal alarmerende Grutto's bij overvliegende buizerd, en het aantal alarmerende vogels bij controle van het schrikdraad) denken we dat minimaal vier paren Grutto's jongen hebben groot gebracht. Dit jaar, 2017, hebben we eveneens op één waarnemingsdag (op 8 april) vijf tegelijk bezette nesten gezien. Afgaande op latere waarnemingen en een alarmtelling einde mei denken we dat dit jaar waarschijnlijk maar drie Grutt)paren jongen hebben groot gebracht. Ook het aantal volgroeide jongen was waarschijnlijk minder dan in 2016.

Figuur 4.1 Broedlocaties van Grutto in 2016 (links) en 2017 (rechts); niet gelijktijdig!

Kievit

In 2016 bedroeg het aantal adulte vogels aan het begin van het seizoen 36; dit aantal liep op naar 42 in het midden van het seizoen. Tegen het einde van mei waren er nog steeds 40 adulte vogels,

daarna liep het aantal terug. Op 9 april zagen we het grootste aantal tegelijk broedende Kieviten: 19 in totaal (dus minimaal 19 broedterritoria). Het aantal waargenomen broedlocaties is evenwel groter, namelijk 29. Een flink aantal broedparen is waarschijnlijk voor een tweede maal aan een broedsel begonnen. Deze veronderstelling wordt bevestigd door de aanwezigheid van vele kleine kuikens tegen het einde van het broedseizoen.

De verschillende broedlocaties zijn in Figuur 4.2 (linker plaatje) aangegeven. Vrijwel alle locaties bevinden zich op de hooilandpercelen. Twee locaties bevinden zich op perceel Bouwland. Deze twee locaties en de drie locaties op perceel Kleine Stukje liggen buiten de schrikdraadafrastering. Afgaande op de waarnemingen denken we dat ook hier, buiten de afrastering, broedsucces is behaald. Op de hooilandpercelen hebben we op één waarnemingsdag in totaal 32 kuikens geteld vanaf de hoge Landsmeerderdijk; daarbij hebben we er ongetwijfeld een aantal gemist. Op grond van de waarnemingen denken we dat tussen 12 en 15 paren Kieviten jongen hebben groot gebracht in 2016.

Dit jaar, 2017, was het aantal Kieviten aanzienlijk groter dan in 2016: vroeg in het seizoen waren er al 65 adulte vogels, waarna het aantal verder opliep tot 72 aan het begin van april. Halverwege mei waren er nog steeds meer dan 60 adulte vogels. Op 8 april noteerden we het grootste aantal tegelijk bezette nesten, namelijk 36 (dus minimaal 36 broedterritoria). Het aantal broedlocaties was groter: gedurende het broedseizoen zagen we op 44 verschillende plaatsen vogels broeden. De broedlocaties zijn in Figuur 4.2 (rechter plaatje) weergegeven. Te zien valt dat met name perceel 'Bouwland', buiten de schrikdraadafrastering, dit jaar in trek was bij de Kieviten (dit perceel werd niet beweide). De hooilandpercelen waren, net als in andere jaren, het meest gewild als broedlocatie. Het grootste aantal kuikens hebben we geteld op 29 april. Op die dag noteerden we in totaal 57 jonge vogels, in grootte uiteenlopend van piepklein tot een paar weken oud. Dit grote aantal kuikens trok ook de nodige predatoren aan. Diverse keren hebben we gezien hoe Zwarte Kraai, ondanks fel verweer van een grote groep oudervogels, een kuiken weggriste en gretig verslond. Eind juni liepen de laatste grote jongen rond. Op grond van de waarnemingen denken we dat tussen de 20 en 25 Kievitparen er in 2017 in geslaagd zijn om jongen groot te brengen. Daarmee was het totale broedresultaat flink groter dan in 2016.

Figuur 4.2 Broedlocaties van Kievit in 2016 (links) en 2017 (rechts); niet gelijktijdig!

Tureluur

In 2016 bedroeg het aantal adulte vogels aan het begin van het seizoen 12. Later daalde het aantal vogels dat we zagen enigszins, waarschijnlijk omdat oudervogels op het nest zaten. In mei zagen we weer 11 à 12 tureluurs, veelal waakzaam rondlopend. Wanneer een buizerd overvloog hielpen de tureluurs niet mee bij het verjagen van de rover; dit lieten ze aan de kieviten en grutto's over, en niet te vergeten de kauwen en kraaien.

Vanaf de Landsmeerderdijk hebben we geen broedende tureluurs in beeld gekregen. Wel was aan het territoriumgedrag van de vogels te zien dat de nesten verstopt waren in het hoge gras van de hooilandpercelen, waarschijnlijk dicht bij de slootranden. Op 7 en 21 mei hebben we het grootste aantal van vijf kuikens zien lopen in de greppels. Er zijn er ongetwijfeld meer geweest. Tot half juli

hebben we nog een ouderpaar met drie opgeschoten jongen gezien. Op grond van de waarnemingen denken we dat er in 2016 zeker vijf territoria zijn geweest en dat minimaal vier paren Tureluur jongen hebben groot gebracht.

In 2017 waren er meer Tureluurs in de polder. In het begin van het seizoen zagen we 14 adulte vogels, maar halverwege mei, toen er al veel kuikens rondliepen (op 14 mei zagen we er in totaal 8) telden we 22 adulte vogels. Vanaf de rand van de polder ontdekten we één broedlocatie in perceel Bouwland; verder kregen we geen broedende Tureluurs in beeld. Afgaande op de waarnemingen denken we dat er minimaal negen territoria zijn geweest, en dat ca. 7 paar Tureluurs jongen heeft groot gebracht.

Andere broeders

- *Scholekster*. In 2016 is gedurende het gehele seizoen één paar Scholekster in de polder geweest. We hebben nooit een broedende vogel gezien, maar op 21 mei kregen we voor het eerst een al vrij groot, enkel jong in beeld. Mogelijk heeft het paar Scholekster aan de rand van de polder gebroed. Er staan daar loodsen en schuren met een plat grinddak. In 2017 zagen we soms drie paar Scholekster tegelijk in de polder, maar we hebben geen broedende vogels of jongen gezien.
- *Bergeend*. In 2016 waren er aan het begin van het seizoen acht adulte vogels in de polder. Er werd vaak hevig gestreden om vrouwen en territorium. Uiteindelijk heeft Bergeend met drie paren gebroed in de polder. Eén paar had 10 pullen; dat paar hebben we met alle kuikens regelmatig terug gezien. Een tweede paar had 3 kuikens, maar deze kuikens zijn alleen door het vrouwtje groot gebracht. Het derde paar met kuikens hebben we pas aan het eind van het seizoen in beeld gekregen. In 2017 waren er eerst zes en vanaf mei tien adulte vogels in de polder. Nu kwamen na hevige gevechten uiteindelijk drie misschien vier paren Bergeend tot broeden. In totaal telden we 21 kuikens; van twee of drie paren gingen de kuikens samen in een crèche. We denken dat het merendeel van de kuikens, dank zij de fanatieke verdediging door de ouders, groot geworden is.
- *Grauwe Gans*. In 2016 was deze gans in het begin van het seizoen met een groot aantal adulte vogels aanwezig (meer dan 100). Zeker 10 paren zijn vervolgens, verspreid door de polder, tot broeden overgegaan. Daarbij viel op dat de verschillende paren nogal gespreid in de tijd met broeden beginnen. Op 30 april hebben we 95 jongen geteld in de grote crèche; de jongen varieerden in ontwikkeling van klein kuiken tot halfwas. In latere weken zagen we na elkaar nog meerdere ouderparen rondlopen met kleine kuikens. Dit beeld was in 2017 nagenoeg hetzelfde. Al vroeg in het voorjaar waren er veel adulte vogels aanwezig. Grauwe Gans kreeg net als vorig jaar een groot aantal nakomelingen. In totaal zijn meer dan 150 kuikens vliegvlug geworden. De soort blijkt dus zeer succesvol te zijn in het groot brengen van de talrijke kuikens.
- *Wilde Eend*. Deze eend broedt ieder jaar met een flink aantal individuen in de polder, maar het broedsucces lijkt niet erg groot te zijn. Binnen een etmaal kan van tien kuikens de helft verloren gaan aan predatie. We denken dat vooral Blauwe Reiger, Kleine Mantelmeeuw, Zwarte Kraai en Ekster daarvoor verantwoordelijk zijn. Moeder eend lijkt ook niet altijd bewust te zijn van dreigend gevaar. Zo zagen we een moedereend met een groot aantal pullen op korte afstand van rustende Mantelmeeuwen door het weiland lopen op weg naar een andere sloot. De pullen bleven ongedeerd. Het lijkt er op dat Wilde Eend, na verlies van kuikens, weer vaak aan een tweede broedsel begint. In 2017 zagen we laat in het seizoen, begin juli, nog zes moedereenden met jonge kuikens.
- *Meerkoet*. De meerkoet is in 2016 met 3 à 4 paar begonnen aan het seizoen. Omdat ze zich nogal verstoppen in de sloten (die we vanaf afstand niet allemaal goed kunnen overzien) was lange tijd niet duidelijk of ze tot broeden waren overgegaan. Later hebben we twee paren Meerkoet met jonge kuikens gezien. In 2017 waren er zeker 8 paren Meerkoet in de polder.

Op 29 april zagen we 6 broedende vogels. We denken dat minimaal 10 kuikens groot geworden zijn.

- *Waterhoen*. Waterhoen leidt een verstopt leven in het broedseizoen. In het begin zien we ze in de slootkanten scharrelen, maar naarmate de oeverbegroeiing hoger wordt lijken ze geheel te verdwijnen. Waarschijnlijk zijn er ieder jaar twee à drie broedparen te vinden in de polder. In 2017 zagen we één paar met twee kuikens.
- *Krakeend*. Deze eend verblijft 's winters en in het vroege voorjaar in groot aantal in de polder. Ze zitten dan vooral in en rond de centrale langssloot of meer in de luwte van de huizen langs de Landsmeerderdijk. Het aantal paren dat in het broedseizoen in de polder blijft is evenwel niet groter dan vier à vijf. Ze broeden vrij laat in het seizoen: in 2016 zagen we op 11 juni één moedereend met jonge kuikens, in 2017 zagen we op 25 juni drie moedereenden met in totaal 17 al wat grotere kuikens.
- *Nijlgans*. Anders dan in voorgaande jaren heeft Nijlgans in 2016 én in 2017, hoewel met 2 à 3 paar aanwezig, niet in de polder gebroed. Ook zijn er geen ouderparen met kuikens waargenomen in de directe omgeving.
- *Boerenwaluw*. Het is niet duidelijk of Boerenwaluw in de omgeving tot broeden is gekomen. Het dak van de paardenstal aan de Stoombootweg, waar afgelopen jaren werd gebroed, is in de winter van 2015-2016 ingestort en vervangen. Daarbij is het oude nest verloren gegaan. Mogelijk is elders vervangende nestgelegenheid gevonden. Zowel in 2016 als in 2017 foerageerde vanaf juni regelmatig een groepje van zes zwaluwen in de polder.
- *Witte kwikstaart*. Gedurende het broedseizoen is zowel in 2016 als in 2017 met enige regelmaat een paartje Witte Kwikstaart gezien. We weten niet of ze gebroed hebben.

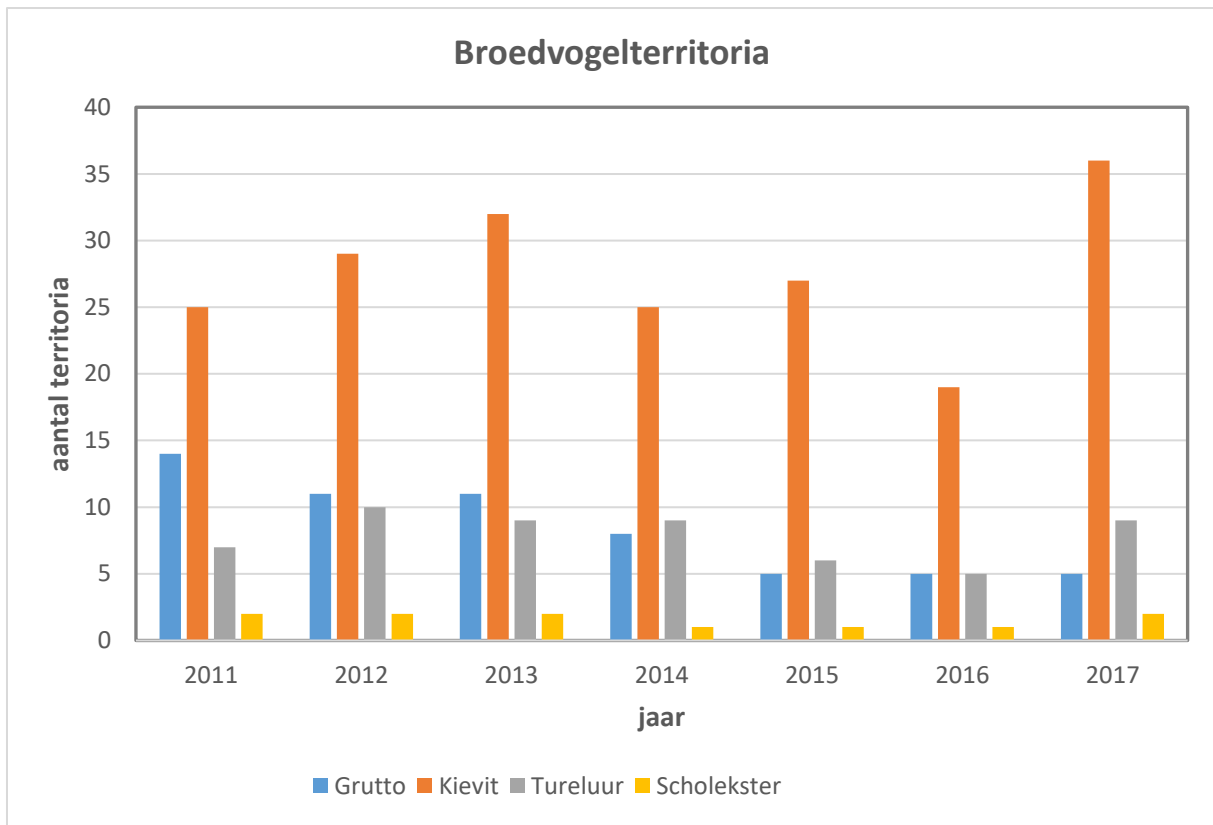
4.4 Aantal weidevogelbroedterritoria en broedsucces gedurende de jaren 2011 – 2017

Voor een aaneengesloten reeks van zeven jaren (2011 – 2017) hebben we inmiddels broedgegevens van de weidevogels beschikbaar (zie ook de rapportages voor die jaren op www.wilmkebreek.nl). Deze gegevens stellen ons in staat om iets te zeggen over groei en afname van de belangrijkste soorten weidevogels in de loop van de tijd en het behaalde broedresultaat.

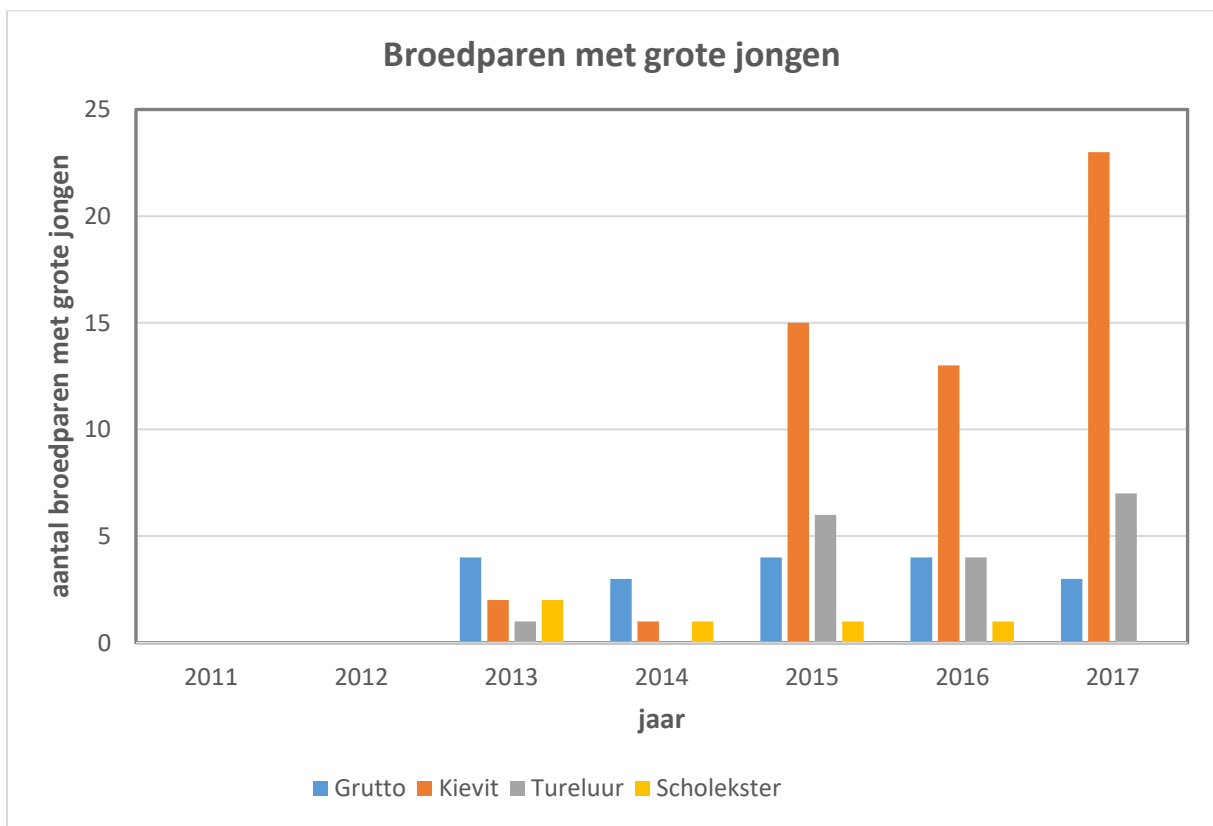
In Figuur 4.3 is het aantal broedvogelterritoria van Grutto, Kievit, Tureluur en Scholekster weergegeven voor de periode 2011-2017. De grafiek laat vanaf 2013 een dalende tendens zien bij alle vier soorten, maar een herstel voor Kievit en Tureluur in 2017. Ook Scholekster lijkt dit jaar weer in de lift te zitten, terwijl Grutto stabiliseert.

In de jaren 2013 en 2014 was een Vos actief in de polder gedurende het broedseizoen. In die jaren is vrijwel geen weidevogeljong groot geworden. Dit blijkt ook uit de grafiek van Figuur 4.4 waar het aantal broedparen van Grutto, Kievit, Tureluur en Scholekster met grote jongen is uitgezet (er zijn helaas geen gegevens uit 2011 en 2012 beschikbaar). Deze geschatte aantallen zijn gebaseerd op wekelijkse waarnemingen van waakzame ouderparen en op alarmtellingen. In 2015 is voor het eerst een schrikdraadafrastering rond de hooilandpercelen aangebracht. De afrastering heeft er vrijwel zeker voor gezorgd dat het aantal vliegvlugge jongen van Kievit en Tureluur weer flink toenam. Grutto lijkt vooralsnog wat minder te herstellen. Scholekster was in 2017 wel in de polder maar kwam niet tot broeden of broedde ergens anders en gebruikte de polder als foerageergebied.

Voor Kievit en Tureluur was 2017 een succesvol voortplantingsjaar. Dit is bijzonder omdat het aantal predatoren in de polder, afgezien van de Vos, ook dit jaar weer onverminderd groot was. De belangrijkste predatoren zijn waarschijnlijk Zwarte Kraai en Kleine Mantelmeeuw.

Figuur 4.3 Het aantal weidevogelbroedterritoria gedurende de jaren 2011-2017

Figuur 4.4 Het aantal weidevogelbroedparen met grote jongen gedurende de jaren 2013-2017 (er zijn geen gegevens van de jaren 2011 en 2012)

4.5 Overige vogelwaarnemingen in de polder in 2017

In het jaar 2017 zijn 47 soorten vogels waargenomen in de Wilmkebreekpolder. Alle waargenomen soorten zijn ingevoerd in het landelijk systeem waarneming.nl.

De lijst met 47 vogelsoorten is in Tabel 4.2 weergegeven. In de tabel is ook aangegeven of de soort in de polder heeft gebroed. Dit jaar staat de teller op 9 broedende soorten. Van twee soorten, Boerenzwaluw en Witte Kwikstaart, weten we niet zeker of de soort in of direct naast de polder tot broeden is gekomen. Vele soorten van de lijst, zoals Houtduif, Turkse Tortel, Ekster, Zwarte Kraai, Kauw, Spreeuw en Putter, broeden in de aangrenzende tuinen of in de buurt; ze gebruiken de polder om te foerageren.

Soort	Broed-geval	Soort	Broed-geval
Grauwe Gans - <i>Anser anser</i>	ja	Kievit - <i>Vanellus vanellus</i>	ja
Grote Canadese Gans - <i>Branta canadensis</i>	nee	Bontbekplevier - <i>Charadrius hiaticula</i>	nee
Brandgans - <i>Branta leucopsis</i>	nee	Watersnip - <i>Gallinago gallinago</i>	nee
Knobbelzwaan - <i>Cygnus olor</i>	nee	Grutto - <i>Limosa limosa</i>	ja
Nijlgans - <i>Alopochen aegyptiaca</i> *	nee	Tureluur - <i>Tringa totanus</i>	ja
Bergeend - <i>Tadorna tadorna</i>	ja	Oeverloper - <i>Actitis hypoleucos</i>	nee
Krakeend - <i>Mareca strepera</i>	ja	Kokmeeuw - <i>Chroicocephalus ridibundus</i>	nee
Smient - <i>Mareca penelope</i>	nee	Zilvermeeuw - <i>Larus argentatus</i>	nee
Wilde Eend - <i>Anas platyrhynchos</i>	ja	Kleine Mantelmeeuw - <i>Larus fuscus</i>	nee
Slobeend - <i>Spatula clypeata</i>	nee	Visdief - <i>Sterna hirundo</i>	nee
Wintertaling - <i>Anas crecca</i>	nee	Houtduif - <i>Columba palumbus</i>	nee
Kuifeend - <i>Aythya fuligula</i>	nee	Turkse Tortel - <i>Streptopelia decaocto</i>	nee
Ooievaar - <i>Ciconia ciconia</i>	nee	Gierzwaluw - <i>Apus apus</i>	nee
Lepelaar - <i>Platalea leucorodia</i>	nee	IJsvogel - <i>Alcedo atthis</i>	nee
Blauwe Reiger - <i>Ardea cinerea</i>	nee	Ekster - <i>Pica pica</i>	nee
Grote Zilverreiger - <i>Ardea alba</i>	nee	Zwarte Kraai - <i>Corvus corone</i>	nee
Aalscholver - <i>Phalacrocorax carbo</i>	nee	Kauw - <i>Coloeus monedula</i>	nee
Sperwer - <i>Accipiter nisus</i>	nee	Boerenzwaluw - <i>Hirundo rustica</i>	?
Havik - <i>Accipiter gentilis</i>	nee	Huiszwaluw - <i>Delichon urbicum</i>	nee
Buizerd - <i>Buteo buteo</i>	nee	Spreeuw - <i>Sturnus vulgaris</i>	nee
Waterhoen - <i>Gallinula chloropus</i>	ja	Koperwiek - <i>Turdus iliacus</i>	nee
Meerkoet - <i>Fulica atra</i>	ja	Tapuit - <i>Oenanthe oenanthe</i>	nee
Scholekster - <i>Haematopus ostralegus</i>	nee	Witte Kwikstaart - <i>Motacilla alba</i>	?
		Putter - <i>Carduelis carduelis</i>	nee

Tabel 4.2 Waargenomen vogelsoorten in de Wilmkebreekpolder in 2017; vogelsoorten die gebroed hebben

De jaarlijst van 2017 ziet er ongeveer hetzelfde uit als van 2016. Er staan elf soorten in die we niet in 2016 hebben waargenomen (of die niet zijn ingevoerd op waarneming.nl). Dit zijn Grote Canadese Gans, Kuifeend, Ooievaar, Oeverloper, Zilvermeeuw, Turkse Tortel, IJsvogel, Huiszwaluw, Koperwiek, Tapuit, en Putter. In 2017 hebben we vier soorten van 2016 niet gezien: Wilde Zwaan, Slechtvalk, Roek en Gele Kwikstaart.

Van de bovengenoemde soorten van 2017 is de Grote Canadese Gans regelmatig in Waterland te zien en komt daar ook tot broeden. Af en toe komt hij op bezoek in de polder. De Brandgans vertoont een soortgelijk gedrag. Ooievaar wordt regelmatig waargenomen, meestal op de voorjaars-trek, en landt dan soms in de polder. Zilvermeeuw is een algemeen voorkomende vogel in Amsterdam; we zien hem veel in Zijkanaal I, maar minder vaak in de polder. Waarschijnlijk is zijn algemene aanwezigheid de reden dat Zilvermeeuw niet vaak wordt genoteerd bij waarnemingen (net zoals de Kokmeeuw overigens). IJsvogel komt vanwege de zachte winters steeds meer voor in de omgeving van de polder (hij broedt o.a. in de Kadoelbreek). Hij wordt veelal gezien in de zuidwest-hoek van de polder waar hij op kleine stekelbaarsjes aast.

De zeldzame Tapuit is al eerder, in 2012 en 2013, in de polder waargenomen. Dit voorjaar zagen we de soort terug: twee doortrekkende adulte vogels op insectenjacht langs de randen van de natte greppels. Een soortgelijk gedrag vertoont de Bontbekplevier. De Huiszwaluw lijkt ook weer terug van weggeweest: we zagen in de vroege zomer (in juni) twee adulte vogels klei oppikken van de kale bodem in een greppel.

In het najaar kwam een grote groep Koperwieken naar de polder (ca. 60 vogels); ze vonden in het drassige weiland kennelijk ruim voedsel want ze zijn daar in de laatste maanden van het jaar regelmatig waargenomen. Putter broedt in vrij klein aantal in de bomen van de tuinen rond de polder. In de late zomer en in het najaar echter, zagen we weken achtereen een grote groep Putters foerageren op de zaden van de distels in de polder (die dit jaar uitbundig hebben gebloeid).

Nieuw voor de polder (of niet eerder op waarneming.nl ingevoerd) zijn Kuifeend, Oeverloper en Turkse Tortel. Kuifeend is een wintergast: gedurende de eerste weken van 2017 verbleef er minimaal één paar Kuifeend in de Molensloot. Begin november is een enkele Oeverloper, waarschijnlijk een doortrekker, waargenomen langs een slootkant. Turkse Tortel is een vaste jaarvogel in de tuinen rond de polder. Dit jaar is hij echter ook in de polder op de grond gezien en kan daarom als 'nieuwe soort' worden aangemerkt.

Leuk om te vermelden is dat Lepelaar (Figuur 4.5) vrijwel het gehele voorjaar en in de zomer in de poldersloten heeft gefoerageerd (in het voorjaar één of twee adulte vogels, in de zomer twee adulte vogels met twee jongen). Bijzonder is dat de Lepelaars tijdens en direct na het maaien van het hooiland tussen de halmen op zoek gingen naar prooi. Een andere opvallende witte vogel was de Grote Zilverreiger, die vaker dan in voorgaande jaren in de zomer op bezoek kwam, en dan regelmatig in conflict raakte met een Blauwe Reiger.

Figuur 4.5 Links: Lepelaar op bezoek; rechts: overwinterende Blauwe Reiger

In de winter 2016 – 2017 en opnieuw in de winter 2017 – 2018 verbleven er grote groepen Grauwe Gans, Krakeend, Kokmeeuw, Spreeuw, Houtduif, Kauw en Zwarte Kraai in de voedselrijke natte polder. Kauw en Zwarte Kraai zijn beruchte eierrovers; we waren dan ook blij dat hun aantal aan het begin van de broedperiode flink was afgenomen.

In de winter was ook regelmatig een grote groep Kieviten (50 – 80 individuen) te zien. In zachte winters blijven veel van 'onze' Kieviten (aangevuld met vogels uit noordelijker streken) in Waterland hangen. Deze vogels komen dan in de polder buurten. Watervogels zoals Smient, Wintertaling en Slobeend komen 's winters eveneens, in kleinere groepen, naar de polder.

Nijlgans is een vaste wintergast; veelal blijft een klein aantal broedparen in de polder achter. Blauwe Reiger overwintert met een vrij grote groep in de polder (15 à 20 individuen); ze zijn vaak langs de sloot achter de huizen aan de Landsmeerderdijk te zien (Figuur 4.5). In het voorjaar vertrekken vrijwel alle reigers naar de broedkolonies.

's Winters zit regelmatig een Buizerd op de uitkijk op één van de hekken in het weiland. Tijdens het aanbrengen van de elektrische afrastering in het voorjaar 2017 vonden we vogelplukresten bij vrijwel alle hekken (zie ook Figuur 5.4).

Sinds 1988, het jaar waarin de eerste vogelwaarnemingen werden ingevoerd op waarneming.nl, zijn 78 verschillende vogelsoorten gezien in de Wilmkebreekpolder. In Tabel 4.3 wordt een overzicht gegeven.

Grote Canadese Gans - <i>Branta canadensis</i>	Waterhoen - <i>Gallinula chloropus</i>	Grote Bonte Specht - <i>Dendrocopos major</i>
Brandgans - <i>Branta leucopsis</i>	Meerkoet - <i>Fulica atra</i>	Groene Specht - <i>Picus viridis</i>
Knobbelzwaan - <i>Cygnus olor</i>	Scholekster - <i>Haematopus ostralegus</i>	Torenvalk - <i>Falco tinnunculus</i>
Wilde Zwaan - <i>Cygnus cygnus</i>	Kluut - <i>Recurvirostra avosetta</i>	Boomvalk - <i>Falco subbuteo</i>
Nijlgans - <i>Alopochen aegyptiaca</i> *	Kievit - <i>Vanellus vanellus</i>	Slechtvalk - <i>Falco peregrinus</i>
Bergeend - <i>Tadorna tadorna</i>	Bontbekplevier - <i>Charadrius hiaticula</i>	Halsbandparkiet - <i>Psittacula krameri</i> *
Ringtaling - <i>Callonetta leucophrys</i> *	Kleine Plevier - <i>Charadrius dubius</i>	Gaai - <i>Garrulus glandarius</i>
Krakeend - <i>Mareca strepera</i>	Watersnip - <i>Gallinago gallinago</i>	Ekster - <i>Pica pica</i>
Smient - <i>Mareca penelope</i>	Grutto - <i>Limosa limosa</i>	Roek - <i>Corvus frugilegus</i>
Slobeend - <i>Spatula clypeata</i>	Tureluur - <i>Tringa totanus</i>	Zwarte Kraai - <i>Corvus corone</i>
Zomertaling - <i>Spatula querquedula</i>	Witgat - <i>Tringa ochropus</i>	Kauw - <i>Coloeus monedula</i>
Wintertaling - <i>Anas crecca</i>	Oeverloper - <i>Actitis hypoleucos</i>	Boerenwaluw - <i>Hirundo rustica</i>
Kuifeend - <i>Aythya fuligula</i>	Kokmeeuw - <i>Chroicocephalus ridibundus</i>	Huiswaluw - <i>Delichon urbicum</i>
Wilde Eend - <i>Anas platyrhynchos</i>	Zwartkopmeeuw - <i>Ichthyophaga melanocephala</i>	Staartmees - <i>Aegithalos caudatus</i>
Grauwe Gans - <i>Anser anser</i>	Stormmeeuw - <i>Larus canus</i>	Spreeuw - <i>Sturnus vulgaris</i>
Kwartel - <i>Coturnix coturnix</i>	Grote Mantelmeeuw - <i>Larus marinus</i>	Kramsvogel - <i>Turdus pilaris</i>
Ooievaar - <i>Ciconia ciconia</i>	Zilvermeeuw - <i>Larus argentatus</i>	Koperwiek - <i>Turdus iliacus</i>
Lepelaar - <i>Platalea leucorodia</i>	Kleine Mantelmeeuw - <i>Larus fuscus</i>	Roodborst - <i>Erithacus rubecula</i>
Blauwe Reiger - <i>Ardea cinerea</i>	Visdief - <i>Sterna hirundo</i>	Tapuit - <i>Oenanthe oenanthe</i>
Purperreiger - <i>Ardea purpurea</i>	Holenduif - <i>Columba oenas</i>	Heggenmus - <i>Prunella modularis</i>
Grote Zilverreiger - <i>Ardea alba</i>	Houtduif - <i>Columba palumbus</i>	Gele Kwikstaart - <i>Motacilla flava</i>
Aalscholver - <i>Phalacrocorax carbo</i>	Turkse Tortel - <i>Streptopelia decaocto</i>	Witte Kwikstaart - <i>Motacilla alba</i>
Sperwer - <i>Accipiter nisus</i>	Koekoek - <i>Cuculus canorus</i>	Graspieper - <i>Anthus pratensis</i>
Havik - <i>Accipiter gentilis</i>	Ransuil - <i>Asio otus</i>	Vink - <i>Fringilla coelebs</i>
Buizerd - <i>Buteo buteo</i>	Gierzwaluw - <i>Apus apus</i>	Groenling - <i>Chloris chloris</i>
Waterral - <i>Rallus aquaticus</i>	IJsvogel - <i>Alcedo atthis</i>	Putter - <i>Carduelis carduelis</i>

Tabel 4.3 Waargenomen vogelsoorten in de Wilmkebreekpolder sinds 1988

4.6 Enkele algemene conclusies naar aanleiding van de observaties

De inventarisaties van de vogels in de Wilmkebreekpolder en de overige waarnemingen van flora en fauna leiden tot de volgende algemene conclusies:

- Het agrarisch natuurbeheer in de polder heeft in de loop der jaren een kruidenrijk en gevarieerd weiland opgeleverd.
- Omdat de drainagebuizen van de greppels in de verschillende percelen niet intensief worden open gehouden, blijft er in de natte winterperiode vaak water in de greppels en op het land staan. De bodemdierrijke worden daarmee beter bereikbaar voor de vogelsnavels. Dit is gunstig voor de overwinterende vogels en voor de in het voorjaar terugkerende broedvogels.
- Vanwege de beschutte ligging achter de Landsmeerderdijk, het goede voedselaanbod, de kruidenrijkdom en de extensieve beweiding is de polder jaarrond een aantrekkelijk rust- en foerageergebied voor tal van vogels.
- Ieder jaar broeden er vele soorten weidevogels zoals Grutto, Kievit en Tureluur. De afgerasterde hooilandpercelen zijn daarbij zeer in trek als broedplaats. In 2017 hebben

echter ook flink wat weidevogels op percelen buiten de schrikdraadafrastering gebroed; met name waren dat Kievit en Tureluur. Kievit en Tureluur hadden in 2017 een goed broedjaar.

- De nesten van Kievit en Grutto op de hooilandpercelen kunnen vanaf de hoge Landsmeerderdijk goed in kaart worden gebracht. De nesten op andere percelen zijn vanaf de dijk minder goed zichtbaar. Nesten op de percelen 'Bouwland', 'Hofstee' en 'Gele Weidje' kunnen het beste aan het eind van de middag (met de zon in de rug) vanaf de Van Zeggelaarstraat in kaart worden gebracht.
- Tureluurnesten zijn als regel zeer goed verstopt; soms kunnen ze vanaf afstand worden ontdekt op het moment dat een oudervogel naar het nest loopt.
- Broedende Grauwe Gans en Nijlgans zijn vanaf de Landsmeerderdijk goed zichtbaar; ze broeden verspreid door de gehele polder, maar vooral ook in de hooilanden.
- De polder vormt vanwege de natte greppels en vele sloten met hoge oeverbegroeiing ook een aantrekkelijk broedgebied voor watervogels zoals Bergeend, Meerkoet, Waterhoen, Krakeend en Wilde Eend.
- Door het grote aantal aanwezige (broed)vogels werkt de polder als een magneet op de predatoren. Net als in andere jaren waren in het broedseizoen Zwarte Kraai, Kauw, Ekster, Kleine Mantelmeeuw, Buizerd en Havik actief. De gezamenlijke afweer van Kievit en Grutto was veelal effectief. Blauwe Reiger was vooral actief langs de slootranden; waarschijnlijk heeft hij soms op eendenkuikens geaasd maar niet op de weidevogelkuikens. De Grote Zilverreiger die de laatste jaren steeds vaker in de zomermaanden in de polder wordt gezien, vormt waarschijnlijk een grotere bedreiging voor dan nog aanwezige weidevogelkuikens.
- In 2017 is geen Vos waargenomen in of rond de polder. We denken daarom dat de Vos niet, zoals in eerdere jaren, op rooftocht is geweest in de polder tijdens de broedperiode. De schrikdraadafrastering rond de hooilandpercelen was niettemin nuttig, al was het maar om de vele huiskatten af te schrikken.
- In 2017 is de schrikdraadafrastering verder uit de oevers van de sloten geplaatst. Hiermee kon worden voorkomen dat de snel groeiende oevervegetatie al na een paar weken over de schrikdraden ging hangen. De pulsspanning in de draden bleef daardoor langer op het gewenste niveau en er hoefde minder onderhoud te worden verricht.

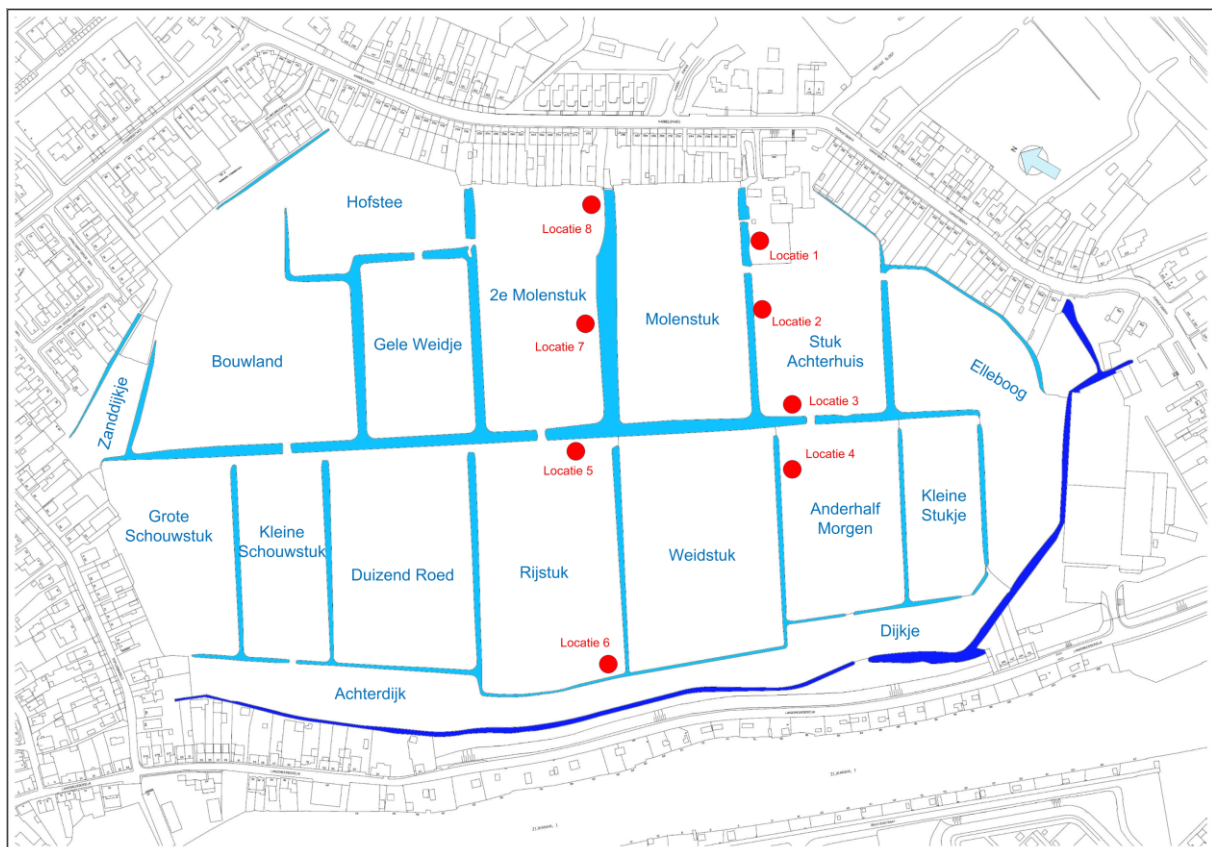
5 Waterbeestjes en planten in de Wilmkebreekpolder

Zoals in voorgaande jaren hebben we ook dit jaar een globale inventarisatie uitgevoerd van de in de poldersloten aanwezige waterbeestjes. Tijdens de inventarisatie en bij andere bezoeken aan de polder zijn de in de polder voorkomende meest bekende planten genoteerd. Hieronder presenteren we de resultaten van de inventarisatie en geven we een indruk van planten en beesten in de polder.

5.1 Waterbeestjes en andere beesten

Bij de aquatische inventarisatie op 14 juli 2017 zijn we de sloten afgegaan die in voorgaande jaren niet waren bezocht. Vanuit de boerderij aan de Kadoelenweg hebben we de sloten langs het Molenstuk, het Rijstuk en het Tweede Molenstuk op acht verschillende locaties bemonsterd (Figuur 5.1). Vreemd was dat we in het geheel geen kikkervisjes en stekelbaarsjes aantroffen. De Groene kikker liet zich wel horen. In alle geïnventariseerde sloten vonden we wel veel watervlooien: kleurloze, rode, grote en zeer kleine vlooien. Ook de Duikerwants (Corixa) was overal aanwezig. De haftenlarve, de Vlokreeft (Gammarus) en de Rugzwemmer (Notonecta) vonden we op een kleiner aantal plaatsen.

De dwarssloot naast perceel 'Rijstuk', die vorig jaar geheel dichtgegroeid was met flap, was nu helemaal schoon. Er groeide wel veel Wilgeroosje langs de oever. Ook de andere bemonsterde sloten waren opmerkelijk vrij van waterplanten. In de Molensloot hebben we één waterplant opgevist, waarschijnlijk Vederkruid. Op locatie 1 is kroos aangetroffen.

Figuur 5.1 Aquatische inventarisatie op 14 juli 2017: bemonstering op acht verschillende locaties

De hoge kwelsloot aan de voet van de Landsmeerderdijk was enige dagen vóór de inventarisatie uitgebaggerd, daarom hebben we daar niet bemonsterd. Eerder dit jaar, op de 'open-tuinendag' van 21 mei, hebben we als kinderactiviteit wel 'gevist' in de kwelsloot achter één van de huizen aan de

Landsmeerderdijk (zie Figuur 5.2). Een paar kinderen hebben toen Rugzwemmers, Duikerwantsen, libellenlarven en haftenlarven gevangen (Figuur 5.3).

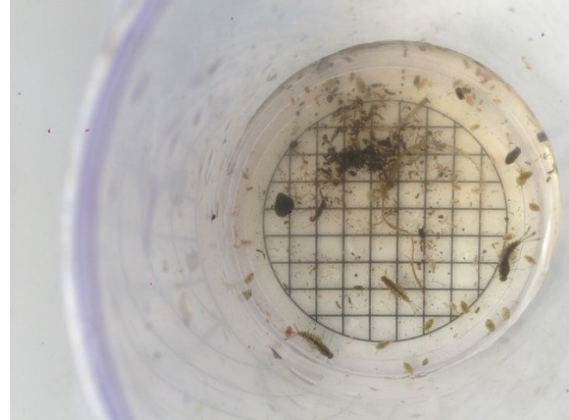
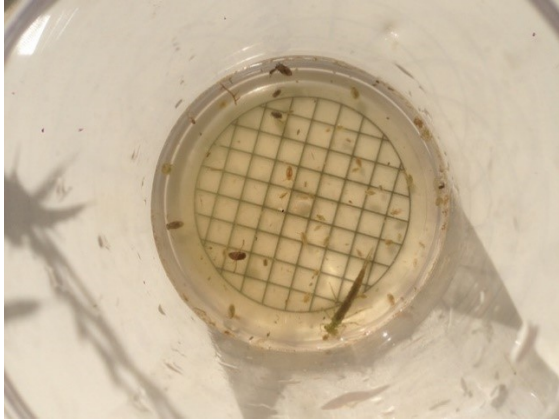
Figuur 5.2 Kinderactiviteit op 'open-tuinendag' van 21 mei

Bij het aanleggen van het vossenraster hebben we op 9 maart een Voorntje opgevist. Ook hebben we op 31 maart een grote klomp kikkerdril van de Bruine Kikker aangetroffen in de hoge kwelsloot bij het toegangshek naar de polder (Figuur 5.4). Bij veel hekken vonden we plukresten van vogels, o.a. van Watersnip (Figuur 5.4).

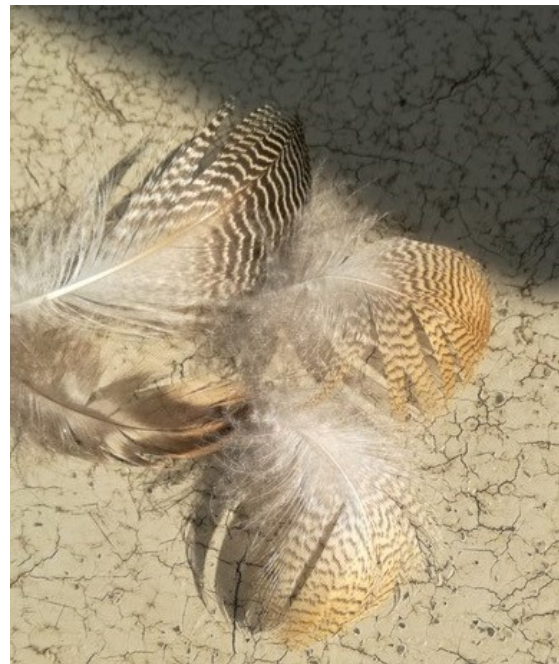
In maart hebben we tijdens de aanleg van het vossenraster twee keer een Haas zien wegrennen. Toen boer Harrie Kok op 6 juli het gras aan het keren was in het hooiland werden twee jonge hazen opgejaagd. In het begin van de winter zagen we opnieuw een Haas in de sneeuw. Is de Haas teruggekeerd in de polder?

Net als andere jaren zijn er ook Mollen actief in de polder. De beesten zelf hebben we niet gezien, maar de molshopen tonen aan dat deze zoogdieren eveneens in de polder leven. Harrie stuurde in februari de 'mollenman' de polder in om klemmen te zetten.

In de oever van de sloot achter de huizen aan de Kadoelenweg heeft een Muskusrat een hol gemaakt. Hij is twee keer gezien en heeft alle wortels van de Zwanenbloem ter plekke opgegeten.

Figuur 5.3 Links: libellenlarve, rechts: haftenlarven

Figuur 5.4 Links: kikkerdril van Bruine Kikker, rechts: plukveren van Watersnip

In Tabel 5.1 geven we per locatie een samenvatting van het aangetroffen waterleven (zie Figuur 5.1 voor locaties). Een dubbele V in Tabel 5.1 geeft aan dat er relatief veel exemplaren van de soort zijn aangetroffen.

Locatie Beestje	1. Sloot nabij boerderij (veel kroos: op 15 à 20 % van het oppervlak)	2. Dwarsloot langs perceel Stuk Achterhuis (geen kroos)	3. Centrale langssloot bij perceel Stuk Achterhuis (geen kroos)	4. Dwarsloot langs perceel Weidstuk (zegge langs de kant)	5. Centrale langssloot nabij perceel Rijstuk (blaartrekkende boterbloem, zuring, brandnetel en distel langs de kant)	6. Lage sloot bij dijk (wilgeroosje, geen flap!)	7. Molensloot (brandnetel, distel en nest meerkoet?)	8. Molensloot bij krooshek gemaal (hoornblad of vederkruid)
Haftenlarve			✓		✓✓		✓	✓
Muggenlarve								✓
Libellenlarve			✓					
Duikerwants (Corrixa spec)	✓✓	✓	✓✓	✓	✓	✓✓		✓
Rugzwemmer (Notonecta glauca)	✓					✓		✓
Watervlo	✓✓	✓✓	✓✓	✓✓	✓✓	✓✓	✓✓	✓✓
Vlokreeft					✓		✓✓ parend	
Kevertje (onbekend)							✓	
Poelslak					✓			
Bloedzuiger					✓			
Larve onbekend				✓				

Tabel 5.1 Samenvatting waterbeestjesinventarisatie 14 juli 2017 met onderscheid naar locatie

5.2 Planten in de polder

Bij onze bezoeken aan de polder zijn de volgende plantensoorten genoteerd:

Madelief Scherpe boterbloem Paardenbloem Paarse dovenetel Ereprijs Speenkruid Klein hoefblad Akkerdistel Veldzuring	Zwanenbloem Grote ratelaar Zilverschoon Vergeet-me-nietje Blaartrekkende boterbloem Grote brandnetel Harig wilgenroosje Moerasandoorn Perzikkruid
---	---

Tabel 5.2 Waargenomen plantensoorten in de polder in 2017

Figuur 5.5 Verfomfaaide Distelvlinder op Grote Ratelaar

Figuur 5.6 Velden met bloeiende Grote Ratelaar